

ATLAS KERKDRIEL

KUIPER
COMPAGNONS

RUIMTELIJKE ANALYSE TEN BEHOEVE VAN DE KERNENVISIES

JULI 2022

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	7		
2. Kracht van Kerkdriel	11		
Kwaliteitenkaart			
2.1. Historie van Kerkdriel	11		
2.2. Karakter van Kerkdriel	13		
2.3. Demografie en identiteit van de inwoners	16		
2.3.1. Demografie	16		
2.3.2. Identiteit	17		
3. Thematische uitwerking van de kernopgaven	21		
3.1. Landschap/cultuurhistorie, klimaat en duurzaamheid	21		
Themakaart			
3.1.1. Landschap en cultuurhistorie	21		
3.1.2. Klimaat en duurzaamheid	28		
3.1.3. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners	31		
3.1.4. Overkoepelende trends en ontwikkelingen	31		
3.2. Economie, landbouw en toerisme	33		
Themakaart			
3.2.1. Economie	33		
3.2.2. Landbouw	37		
3.2.3. Toerisme	39		
3.2.4. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners	41		
3.2.5. Overkoepelende trends en ontwikkelingen	43		
		3.3. Milieu, gezondheid en leefbaarheid	45
		Themakaart	
		3.3.1. Milieu	45
		3.3.2. Gezondheid	46
		3.3.3. Leefbaarheid	48
		3.3.4. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners	53
		3.3.5. Overkoepelende trends en ontwikkelingen	53
		3.4. Wonen, welzijn en voorzieningen	57
		Themakaart	
		3.4.1. Wonen	57
		3.4.2. Welzijn en voorzieningen	59
		3.4.3. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners	61
		3.4.4. Overkoepelende trends en ontwikkelingen	61
		4. Conclusie	63
		4.1. Verhouding Kernatlas en visievorming in volgende fase	65
		4.2. Afwegingskader en belangrijke opgaven voor Kerkdriel	65
		Bijlagen	70

H1

Inleiding

STRUCTUREN

	Het natte land		Intensiveringsgebied landbouw
	Het droge land		Groene diamant
	Open kommen		Bedrijventerrein

Figuur 1: Plangebieden Kernenvisies (en deelgebieden/gebiedstypen van de Omgevingsvisie Bommelerwaard).

Welkom in Kerkdriel! In deze Kernatlas nemen we u graag mee in het verhaal van dit mooie dorp, aan de hand van de historie van Kerkdriel en een karakterbeschrijving met de belangrijkste kernkwaliteiten van het dorp en aan de hand van de demografie en de identiteit van haar inwoners. Hierbij leest u ook een samenvatting van een inventarisatie van de belangrijkste thema's voor Kerkdriel dat is opgesteld door de dorpsraad. Daarop volgt een situatieschets van Kerkdriel aan de hand van de vier integrale thema's uit de Omgevingsvisie Bommelerwaard:

1. Landschap/cultuurhistorie, klimaat en duurzaamheid
2. Economie, landbouw en toerisme
3. Milieu, gezondheid en leefbaarheid
4. Wonen, welzijn en voorzieningen.

Deze situatieschets is een agenderend verhaal en is gebaseerd op een beleids-, data- en gebiedsanalyse. Per integraal thema wordt ingegaan op de huidige situatie en geldend beleid. De beleidsuitspraken zijn een combinatie van gemeentebrede en Kerkdriel-specifieke uitspraken. Vervolgens benoemen we kansen en knelpunten voor de toekomst en (mogelijke) opgaven en projecten voor Kerkdriel. Per integraal thema zijn tot slot de wensen en aandachtspunten vanuit inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners op een rij gezet. Deze wensen en aandachtspunten zijn opgehaald in eerdere participatie, zoals voor de omgevingsvisie en de woonvisie, en in gesprek met ondernemers en samenwerkingspartners.

Deze Kernatlas dient als basis voor het maken van de Kernvisie Kerkdriel in de volgende fase van het traject (start Q2 2022). De uiteindelijke Kernvisie is een middel om te helpen bij de aanpak van ingewikkelde opgaven in en rond de kern. Denk daarbij aan klimaatadaptatie, woningbouw, gezondheid en leefbaarheid.

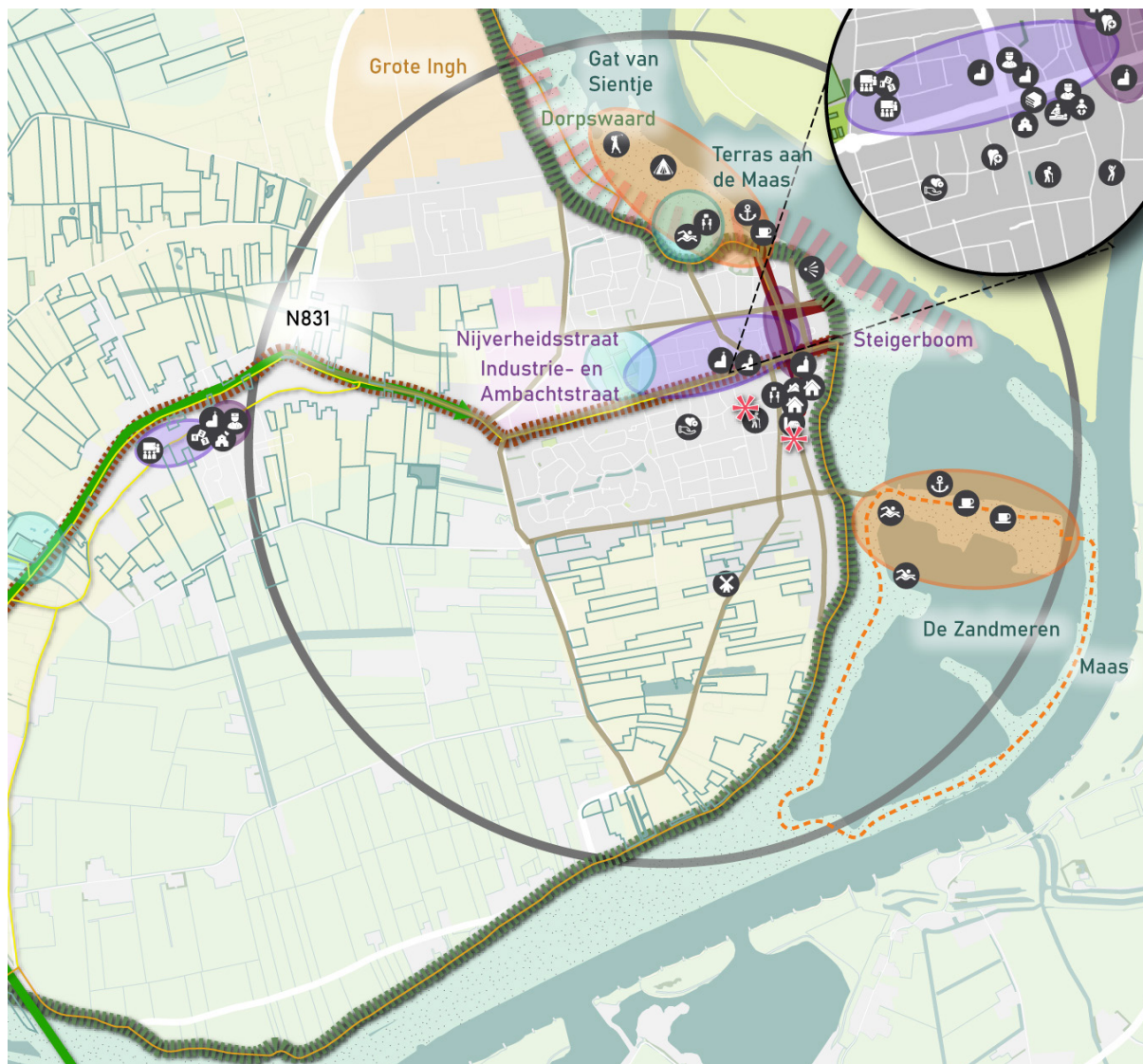
Deze opgaven zijn lastig in sectorale hokjes te plaatsen en de gemeente kan deze niet alleen oppakken. Samenwerking is bij deze opgaven belangrijk. Ook is de Kernvisie een middel om beter te voldoen aan de wensen van inwoners en ondernemers (maatschappelijke behoeften). De (integrale) Kernvisie bevat daarom een visie op de aanpak van de opgaven binnen en direct rond de kern en biedt een ruimtelijk en functioneel kader voor lopende en toekomstige ontwikkelingen. Om samenhangende keuzes te maken in het proces van de Kernvisie (visievorming) worden in deze Kernatlas de aanwezige inhoudelijke belangen beschreven.

H2

Kracht van Kerkdriel

KWALITEITEN Kerkdriel

- Verzorgingstehuis
- Dorpshuis de Boxhof
- Gastenhuis
- Molen
- Recreatiehaven
- Vakantiepark
- Golfbaan
- Ontmoetingsplekken Leyenstein en de Kreek
- Maatschappelijk cluster
- Sportcluster
- Recreatiecluster
- Centrumcluster
- Museum
- Rijksmonument urinoir
- Rijksmonument boerderij
- Rijksmonument woonhuis
- Historische kern en straten
- Historisch stratenpatroon vrijwel geheel zichtbaar
- Kenmerkende percelering
- Dijk
- Hogerliggend historisch lint
- Landschappelijk waardevolle uiterwaarden
- Wandelroute Zandmeren
- Bedrijvencluster
- Horeca
- Zwemwater

2.1. Historie van Kerkdriel

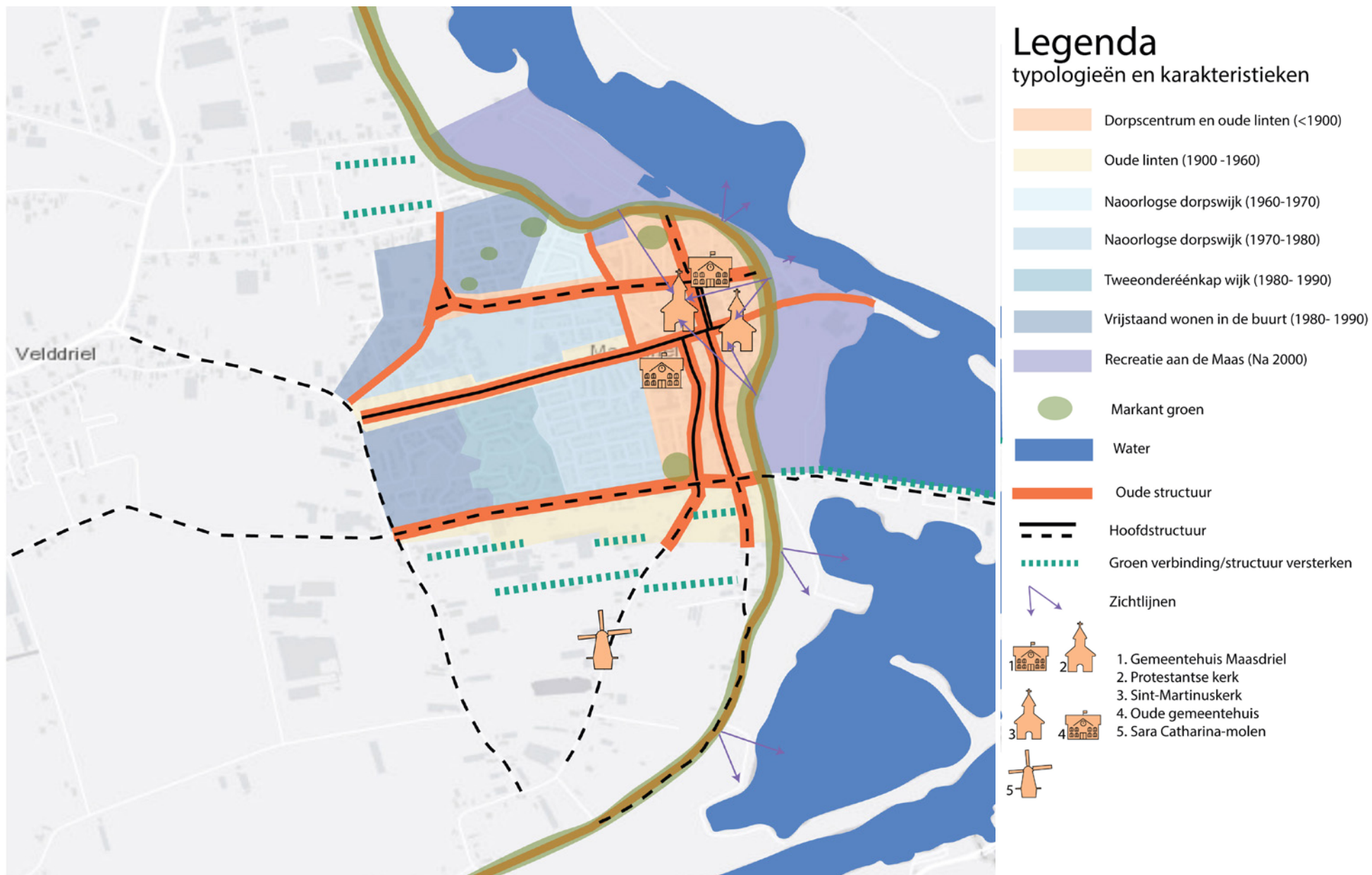

Kerkdriel wordt onder de naam Driela voor het eerst vermeld rond het jaar 815 of 816. Die naam verwijst naar de drie woonkernen Kerkdriel, Velddriel en Hoenzadriel of een driesprong en naar een loofbos op een oeverwal. Uit de samenstelling van de bodem is af te leiden dat het noordwestelijk deel van Kerkdriel (rond

de Hoorzik) van oudsher al een bewoningsplaats was. Historici vermoeden dat Velddriel later het wereldlijk centrum en Kerkdriel het kerkelijk centrum van Driel werd. Zo had Kerkdriel vanaf het midden van de elfde eeuw een parochiekerk die gebouwd was voor inwoners van beide dorpen. Het later gebouwde kerkgebouw uit de 15 en 16e eeuw, gedeeltelijk door de Hervormde gemeente gebruikt, die bekend stond om zijn scheve toren schijnt zelfs de grootste en mooiste van de Bommelerwaard te zijn geweest. Deze kerk werd door mensen uit de verre omgeving druk bezocht. De kerk is helaas aan het eind van de Tweede Wereldoorlog (april 1945) verwoest. De twee verwoeste kerken in Kerkdriel zijn na de oorlog herbouwd in de stijl van de Bossche respectievelijk Delftse School. De Tweede Wereldoorlog was overigens niet de eerste keer dat Kerkdriel het zwaar te verduren kreeg. Ten gevolge van de overstromingsramp van 1860 werd een deel van de bebouwing van de kern verwoest (en later herbouwd).

De bevolking van Kerkdriel vond van oudsher haar bestaan in de landbouw, de visserij en het op bescheiden schaal verbouwen van tabak. In het midden van de 19e eeuw was Maasdriel een overwegend agrarische gemeente geworden.

Stedenbouwkundige & Landschappelijke karakteristieke dragers

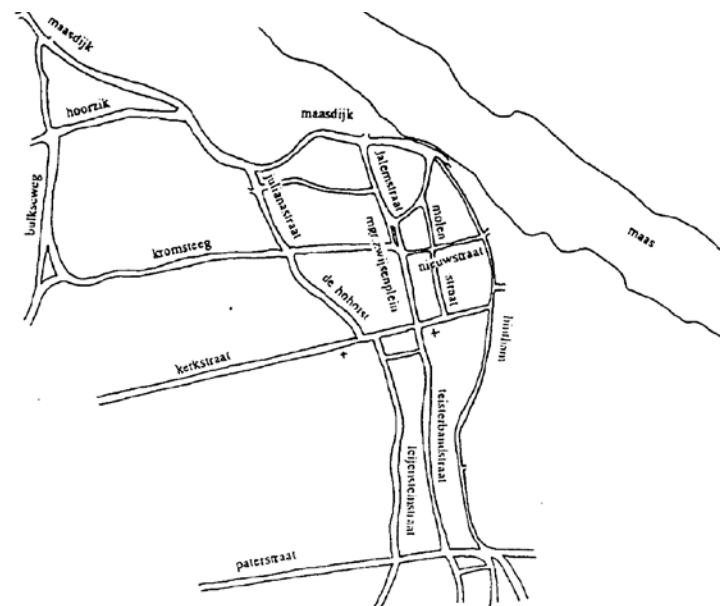
De bevolking leefde vooral van agrarische producten en de verwerking daarvan. Ook werkten inwoners op een vlasserij, in een sigarenmakerij, de klompen- en mandenmakerij en in de steenfabriek- en zuivelfabrieken. In het begin van de twintigste eeuw maakte in 'Driel', net als in Ammerzoden, vooral de mandenmakerij een belangrijke groei door. Er waren maar liefst 40 mandenmakerijen. Van wilgentenen vlocht men, aanvankelijk vooral in de wintermaanden, rieten manden als bijverdienste. De historische kern richtte zich dan ook op de handel. Na de bevrijding werd de tuinbouw belangrijker. Kerkdriel groeide uit tot een belangrijk centrum van de champignoncultuur in Nederland (Regionaal Archief Rivierenland). In Kerkdriel werden een land- en tuinbouwschool en landbouwhuishoudschool opgericht. De teelt van champignons nam door het verbeterde land- en tuinbouwonderwijs een grote vlucht. Niet voor niets was het dat de nu welbekende paddenstoelensoort de oesterzwam voor het eerst in West-Europa succesvol werd gekweekt in Kerkdriel. Het waren met name de champignons die welvaart brachten en daarom 'het witte goud van Driel' worden genoemd. Maar ook andere tuinbouwproducten kregen de ruimte.

In 1972 werd de gemeente in het structuurplan aangewezen als gemeente waar recreatievoorzieningen zouden moeten komen. Met subsidie van rijk en provincie werd hiertoe 40 hectare uiterwaarden aangekocht. De voormalige zandwingebieden De Zandmeren, De Dorpswaard en een deel van De Marensse Waard werden als recreatiegebied ingericht.

2.2. Karakter van Kerkdriel

Kerkdriel is duidelijk verbonden met de Maas. De loop van de Maas is door de eeuwen heen altijd zeer bepalend geweest voor de vorm van het landschap in en rond Kerkdriel. De historische bebouwingslinten en agrarische grillige verkavelingspatronen volgen het slingerende verloop van de stroomruggen. De bebouwingslinten in/grenzend aan Kerkdriel, de Uitingstraat, Paterstraat, Duitse Weistraat, Bulkseweg, Kromsteeg en Hoorzik, zijn dorpslinten die overgaan

in agrarische linten. De overige linten rond Kerkdriel zijn compleet agrarische bebouwingslinten. Dit zijn de Veersteeg/Koestraat en de Oude Weistraat. De kern kan getypeerd worden als kerkdorp, waarbij het historische deel van het dorp is ontstaan aan een dijkloop. Het dorp heeft zich ontwikkeld langs drie min of meer parallelle wegen op een stroomrug van de Maas. Die structuur wordt gevormd door de Maasbandijk-Hintham, de Dalemstraat-Mgr. Zwijsenplein-Teisterbandstraat (omstreeks 1850 nog Voorstraat geheten) en de Julianastraat-De Hohorst-Leijensteinstraat (omstreeks 1850 nog Achterstraat geheten). Tussen deze wegen bevonden zich dwarsstraten als de Kromsteeg-Nieuwstraat, de Kerkstraat en de Paterstraat. De historische kern van Kerkdriel was gericht op handel. Het centrale Mgr. Zwijsenplein, vroeger d'n Delkant geheten, werd in 1927 hernoemd om Kerkdriel's bekendste inwoner te eren: Joannes Zwijsen (de aartsbisschop van Utrecht). Opvallend gebouw is het neorenaissance oude emeentehuis dat dateert uit 1887.

Figuur 2. Stedenbouwkundige (hoofd)structuur Kerkdriel (Monumenten Inventarisatie Project Rivierenland).

Een groot deel van de historische dorpsstructuur is nu nog herkenbaar. De dijk geeft een mooi contrast tussen binnendijs wonen en buitendijs recreëren en aan de dijk staan aan weerszijden authentieke dijkbebouwing, zoals de T- en hal-lenhuisboerderijen. Ook bevinden zich langs de Hintham kleine dijkwoningen die zijn gebouwd als noodwoningen na de overstroming van 1860. De kracht van Kerkdriel ligt ook echt in de relatie van de historische kern met de Maas en haar uiterwaarden.

In de loop der jaren is het dorp verder uitgebreid ‘achter’ de dijk (binnendijske vlak-ten), met woonwijken als Kleine Ipperakkeren, Grote Ipperakkeren, Ipperakkeren-west, De Bulk en Paddestoelenbuurt en Kersenbuurt. De eerste uitbreidingen in de jaren ‘60/70’ kenmerken zich door rijtjeswoningen die qua typologie redelijk vergelijkbaar zijn, vaak met een verdieping en schuin dak, en met weinig groen. De uitbreiding vanaf de jaren ‘80 bestaat veelal uit twee-onder-een-kapwoningen en later ook vrijstaande huizen aan de randen van het dorp. Hier is het beeld afwisselender en er is meer groen. Zo bestaat bijvoorbeeld Ipperakkeren-west uit

Naoorlogse dorpswijk
(1970-1980)

Tweeonderéénkap
wijk (1980-1990)

Vrijstaand wonen in de
buurt (1980-1990)

Recreatie aan de Maas
(Na 2000)

rijwoningen en twee-onder-één-kap woningen in organisch vormgegeven straten, met in het midden een grote groenvoorziening en waterpartij. En De Bulk is bijvoorbeeld een wijk met ruime kavels met diverse bebouwing, maar wel samenhang heerst in het materiaal- en kleurgebruik en de gelijke voorgevelrooilijn. De infrastructuur in Kerkdriel heeft de opbouw van een grid, waarin de historische bebouwing linten nog steeds als hoofdontsluiting functioneren. Vanaf deze ontsluitingswegen zijn de verschillende wijkontsluitingen en erftoegangswegen bereikbaar.

Kerkdriel is nu het meest 'stadse' dorp van de drie grote kernen in Maasdriel en heeft een belangrijke centrale voorzieningenfunctie voor de omliggende dorpen met de meeste winkels, horecagelegenheden en andere (maatschappelijke) voorzieningen. Het merendeel van deze voorzieningen, waaronder het gemeentehuis, ligt aan of rondom het Mgr. Zwijsenplein en de Kerkstraat. Daarnaast ligt er nog een aantal voorzieningen en scholen in de woonwijken. De bedrijvigheid in het dorp ligt vooral aan de Bulkseweg en Nijverheidsstraat.

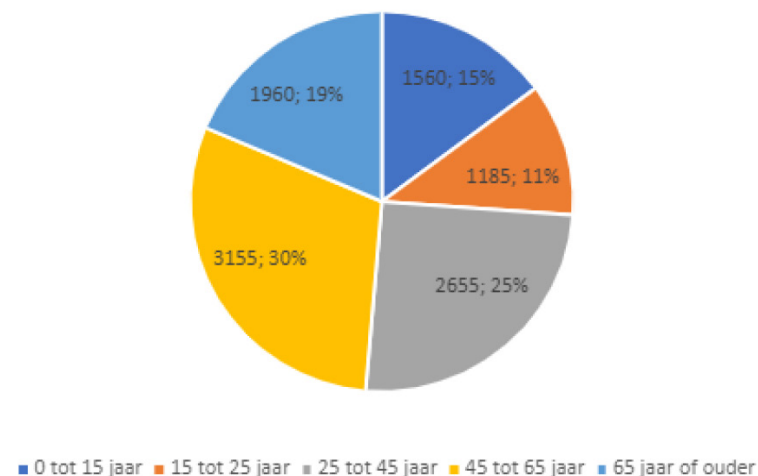
Ten zuiden en ten westen van de kern ligt het lage open komgebied. Het gebied is overwegend agrarisch met een sterke aanwezigheid van (champignon)teelbedrijven. Opvallend element is de stellingmolen Sara Catherina uit 1846. Velddriel ligt, ten westen van Kerkdriel, midden in het agrarische gebied. Ten noorden van Kerkdriel ligt de Grote Ingh, aangewezen als intensiveringsgebied voor de agrarische sector. Het oeverlandschap langs de Maas kent een natuurlijke omgeving. De uiterwaarden zijn geen natuurgebied, maar de omgeving is wel belangrijk voor bepaalde vogelsoorten. De recreatieve sector wordt steeds belangrijker, met onder andere de (water)recreatie in de Zandmeren, de Dorpswaard en het vakantiepark langs de Maas.

2.3. Demografie en identiteit van de inwoners

2.3.1. Demografie

Kerkdriel (dorpskern, buitengebied, Velddriel, Hoenzadriel en Alem) telt 10.500 inwoners en 4.535 huishoudens (CBS, 2021). De meeste inwoners wonen in de dorpskern van Kerkdriel zelf: 6.740 inwoners en 2.935 huishoudens. Daarmee is Kerkdriel de grootste kern in Maasdriel. In de verspreide huizen rondom Kerkdriel – Berm, Hoorzik – wonen 990 inwoners en zijn er 405 huishoudens.

Zoals te zien in figuur 3 bestaat de bevolking in Kerkdriel-Velddriel in 2021 voor 15% uit 0 tot 15-jarigen, voor 11% uit 15 tot 25-jarigen, voor 25% uit 25 tot 45-jarigen, voor 30% uit 45 tot 65-jarigen en voor 19% uit 65-jarigen en ouder.

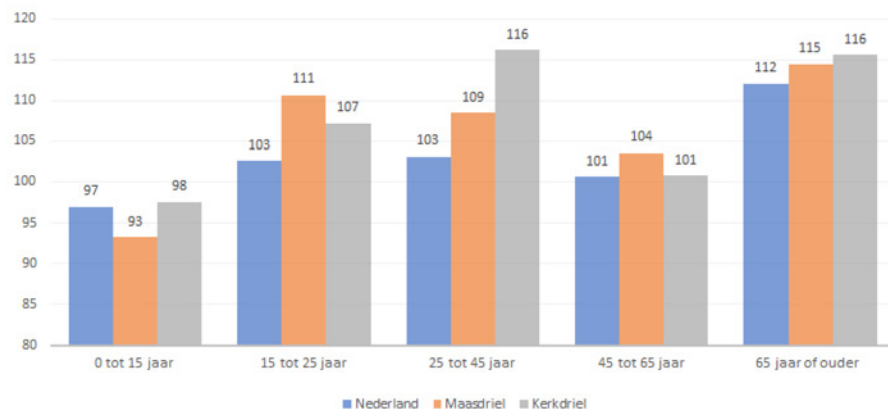

Figuur 3. Leeftijdsverdeling Kerkdriel (Bron: CBS, 2021).

Figuur 4 geeft een beeld van de bevolkingsgroei in de afgelopen vijf jaar in Kerkdriel en Velddriel in vergelijking met de bevolkingsgroei in Maasdriel en Nederland. Voor de vergelijking is de groei geïndexeerd waarbij 2016 = 100.

Te zien is dat in Kerkdriel en Velddriel het aantal 0 tot 15-jarigen en 45 tot 65-jarigen nagenoeg gelijk is gebleven. Andere leeftijdscategorieën zijn allemaal

gegroeid in aantal in Kerkdriel en Velddriel. Opvallend is de stijging in de groep 24 tot 45-jarigen, die is relatief een stuk groter geweest in Kerkdriel en Velddriel dan in Maasdriel en Nederland. Het aantal 65-plussers is in Nederland gestegen de afgelopen jaren, dit geldt ook voor Maasdriel en Kerkdriel en Velddriel.

Figuur 4. Bevolkingsgroei Kerkdriel (Bron: CBS, 2021).

2.3.2. Identiteit

De kern van Kerkdriel was van oorsprong sterk gericht op handel. Tot de dag van vandaag werkt dat door in het ondernemende karakter van dit 'ondernemersdorp'. Niet voor niets zijn er in Kerkdriel (en Velddriel) 11,1 ondernemers per 100 inwoners. Vooral de Drielse kermis en het 'eigen karakter' van de Drielenaren wordt door inwoners genoemd als het gaat om het onderscheid tussen Kerkdriel en de andere kernen, zoals Ammerzoden en Hedel.

In 2021 stelde de dorpsraad Kerkdriel een inventarisatie van de belangrijkste thema's voor het dorp op. Via een enquête konden inwoners aangeven wat zij willen koesteren, wat aandachtspunten zijn voor de komende jaren en wat verbeterd kan worden in het dorp.

Inventarisatie belangrijkste thema's Kerkdriel (opgesteld door de Dorpsraad)

Koesteren

- Het eigen karakter van de Drielenaren
- De Zandmeren, de Uiterwaarden, het plein en De Kreek
- Het dorpse gevoel, de saamhorigheid en de behulpzaamheid van de inwoners;
- Drielse kermis, carnaval en Koningsdag;

Aandachtspunten voor de komende jaren

- Activiteiten en woningen voor jongeren/jeugd
- Veiligheid en criminaliteit
- Schone stoepen, voor iedereen toegankelijk, ook met rollator of rolstoel
- Herinrichting van het Mgr. Zwijsenplein
- Vestiging arbeidsmigranten

Verbeteren

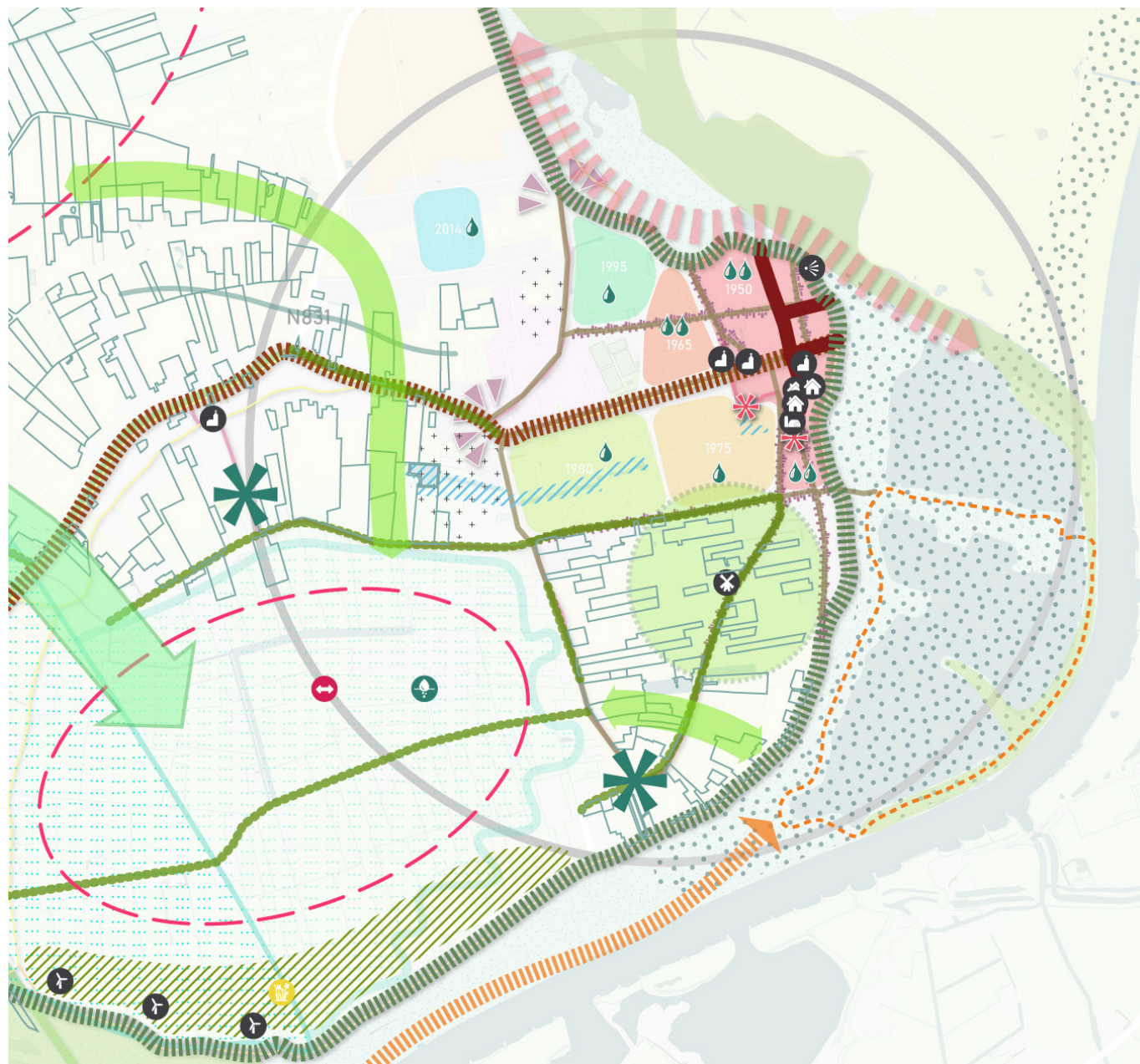
- Uitbreiden aanbod De Zandmeren
- Behoud jongeren in Kerkdriel
- Behoud van voorzieningen en leefbaarheid in Kerkdriel
- Leegstand in het centrum tegengaan

H3

Thematische uitwerking
van de kernopgaven

LANDSCHAP/CULTUURHISTORIE, KLIMAAT EN DUURZAAMHEID Kerkdriel

- Museum
 - Kerk
 - Molen met molenbiotop
 - Rijksmonument urinoir
 - Rijksmonument boerderij
 - Rijksmonument woonhuis
 - Hoge archeologische waarden
 - Historische kern en straten
 - Historisch stratenpatroon vrijwel geheel zichtbaar
 - Landschappelijke bufferzone
 - Groene geleidingszone
 - Dijk
 - Hogerliggend historisch lint
 - Boomstructuren
 - Verlaten Maasarm
 - Landschappelijk waardevolle uiterwaarden
 - Entree kern
 - Wandelroute Zandmeren
 - Kenmerkende percelering
 - Waardevolle open kom
 - Gelders Natuurnetwerk
- Knelpunten**
- Indicatieve kwetsbaarheid wateroverlast
 - Maas en Uiterwaarden (deels) verborgen in achtertuinen van bebouwing aan de dijk
 - Openheid in Drielsche Broek onder druk
- Kansen**
- Waterberging
 - Ruimte voor natuurontwikkeling
 - Potentiële wandelroute door de Bovenwaard en Benedenwaard
 - Zoekgebied wind en zon (kans: gemiddeld)
 - Ruimte voor de Rivier
 - Zoekgebied vernatting en gebiedseigen water
 - Structuurversterking oeverwallen:

Thematische uitwerking van de kernopgaven

H3

3.1. Landschap/cultuurhistorie, klimaat en duurzaamheid

3.1.1. Landschap en cultuurhistorie

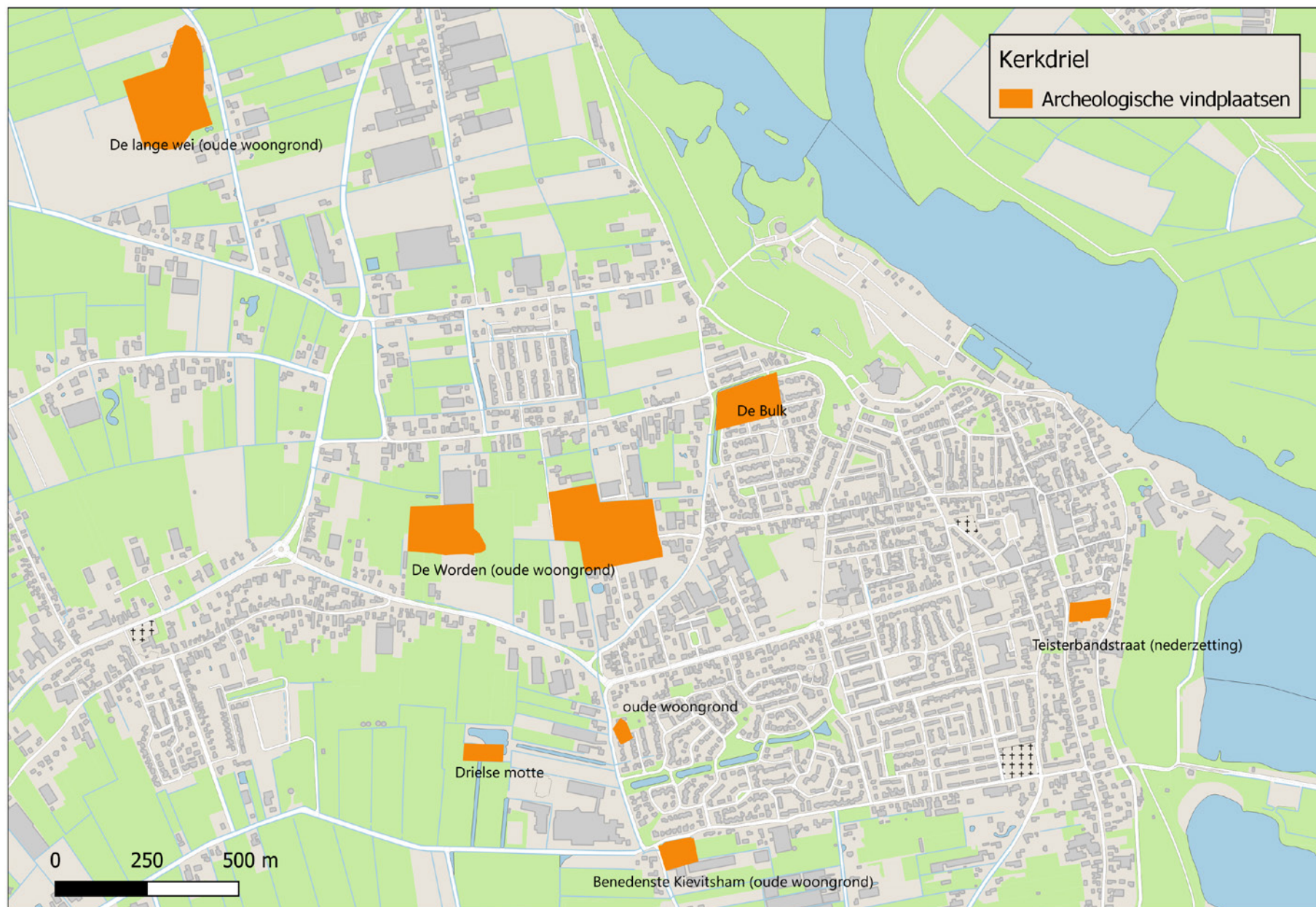
Huidige situatie

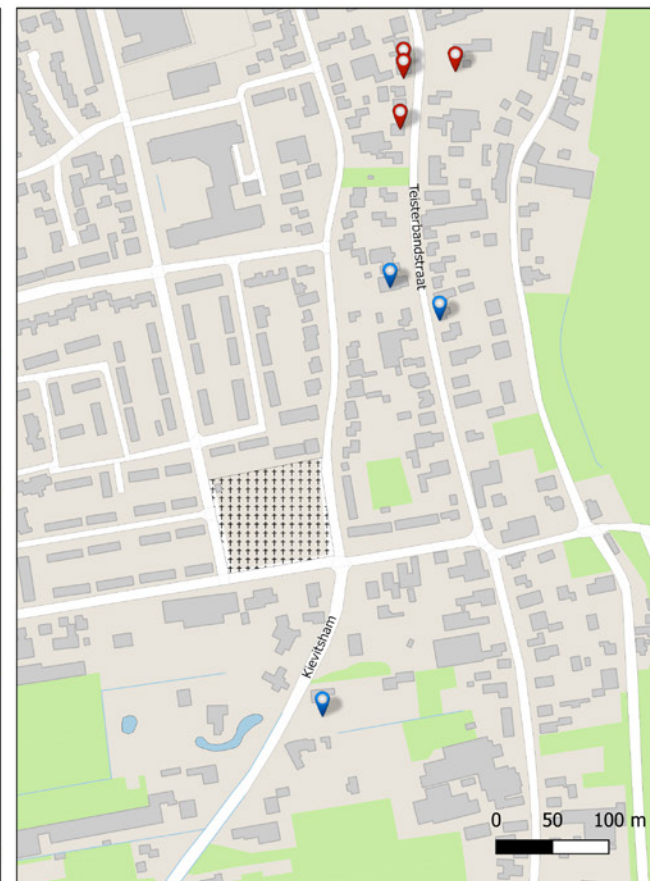
De dorpskern van Kerkdriel ligt op de hoger gelegen oeverwallen en binnendijkse vlakten. De dorpskern wordt richting de Maas begrensd door de dijk. De loop van de Maas is nog steeds bepalend voor de huidige verschijningsvorm van het landschap. Door onder meer het slingerend verloop van stroomruggen is een grillig verkavelingspatroon ontstaan. De dijk vormt een afwisselende verhaallijn waarlangs de eeuwenlange interactie tussen mens en water inzichtelijk wordt. De Maasdijk rond Kerkdriel gaat langs de bebouwingsconcentraties van oeverwallen en het open gebied van de komgrond Drielsche Broek ten zuiden en ten zuidwesten van Kerkdriel. De openheid is karakteristiek voor dit gebied (de Drielsche Broek). Op de smalle oeverwal langs de Maasdijk ligt het dorpje Hoenzadriel dat in de laatste 100 jaar weinig veranderd is. De smalle en langgerekte kavels bij de Hoenzadrielsche Weiden en de Veldrielsche Akkeren, die haaks staan op de op de oeverwal liggende kavels, zijn karakteristiek voor het komgebied. Nabij Hoenzadriel is een directe relatie tussen rivier en komgrond aanwezig wat uniek is. De Drielsche Waard is geen officieel natuurgebied, maar is wel belangrijk voor verschillende soorten vogels. Ook in de komgronden ten zuiden en ten noorden van Velddriel en in het oeverlandschap bij Hoenzadriel komen ecologische waarden voor.

De kracht van Kerkdriel ligt in de relatie van de historische kern (drie kenmerkende straten) met de Maas met haar uiterwaarden. Het historische stratenpatroon van het dorp is nog altijd (grotendeels) intact. Een aandachtspunt is dat

de karakteristieke opbouw van het dorp nu niet beleefbaar is. Het oorspronkelijke straatbeeld is vooral nog goed waarneembaar aan de Maasbandijk, ter hoogte van het stuk tussen de Nieuwstraat en Molenstraat. De dijk maakt grotendeels onderdeel uit van het kenmerkende stratenpatroon van Kerkdriel en aan de dijk staat aan weerszijden authentieke dijkbebouwing. Door de ligging van sommige linten (deels) op of onder aan een dijk speelt het hoogteverschil met zicht op het 'daklandschap' en privégebied met allerlei aan- en bijgebouwen een belangrijke rol in uitstraling. Door de afwisseling van dijkwoningen, bedrijven en recreatiefuncties aan de dijk heeft Kerkdriel talloze verborgen vista's in achtertuinen en onbereikbare stukjes uiterwaarden. Op sommige locaties langs de dijk is bovendien sprake van verrommeling en de uitstraling van de dijk zelf is vrij stenig.

Rijksmonument

Maasbandijk 1
Teisterbandstraat 20
Teisterbandstraat 22
Teisterbandstraat 26
Teisterbandstraat 27

urinoir
dwarshuis
woonhuis
boerderij
Huis 'Het Teisterbant'

Gemeentelijk monument

Hintham 2
Kerkstraat 18
Kerkstraat 20
Kerkstraat 41
Kerkstraat 43
Kievitsham 5
Maasbandijk 9
Maasbandijk 13
Maasbandijk 14
Maasbandijk 15
Maasbandijk 17
Maasbandijk 19
Maasbandijk 24
dijkwoning
woonhuis
postkantoor
pastorie
boerderij, schuur en bakhuisje
bedrijfswoning
woonhuis
woonhuis
bedrijfswoning
boerderij
schuur
boerderij
woonhuis

Maasbandijk 30
Molenstraat 13
Monseigneur Zwijzenplein 2
Monseigneur Zwijzenplein 27
Monseigneur Zwijzenplein 32
Nieuwstraat 7
Nieuwstraat 9
Nieuwstraat 11
Teisterbandstraat 3
Teisterbandstraat 5
Teisterbandstraat 16
Teisterbandstraat 40
Teisterbandstraat 47
Wierseweg 4

woonhuis
woonhuis
gemeentehuis
woonhuis
praktijkwoning
woonhuis
woonhuis
polderhuis
woonhuis
pastorie
herenboerderij
vml school (oudheidkamer)
woonhuis
boerderij

De historische kern is door de jaren heen als het ware 'ingepakt' door uitbreidingswijken zoals Kleine- en Grote Ipperakkeren, Ipperakkeren-west, De Bulk, en de Paddestoelenbuurt. Hierdoor is de opbouw van het historisch centrum niet echt beleefbaar en is de relatie met het agrarische landschap verdwenen. Hier is ook geen sprake meer van een koppeling met de historische ondergrond doordat nieuwe verkavelingsstructuren zijn geïntroduceerd. Ten zuiden en ten westen van de kern is de historische percelering nog wel grotendeels intact. Hoewel de karakteristieke opbouw van het Mgr. Zwijzenplein nu niet beleefbaar is, zijn diverse onderdelen van de bebouwing aan de dijk en rond het Monseigneur Zwijzenplein van cultuurhistorische waarde. Kerkdriel heeft daarnaast zes Rijksmonumenten: drie woonhuizen en een boerderij aan de Teisterbandstraat, de poldermolen 'Sara Catharina' en een gietijzeren openbaar urinoir (tegen het veerhuis aan geplaatst). Ook zijn er twee gebieden met een hoge archeologische waarde. Een nederzetting uit de Romeinse Tijd tot de late Middeleeuwen, tussen Hoorzik en Nijverheidsstraat en een mottekasteel (een burcht op een heuvel) uit de late Middeleeuwen op de Velddriesche Akkeren, nabij de Laarstraat.

Aan de westkant van het dorp, in het open komgebied, heeft de dorpsrand geen duidelijke structuur. Dat komt mede door verschillende (grootschalige) agrarische bedrijven die hier zitten. Tussen Kerkdriel en Velddriel is het landschap open, maar die openheid is niet beleefbaar en het onderscheid tussen de kernen is beperkt. Dat komt ook omdat bij de hoofdentree aan de Kerkstraat geen aandacht is voor de identiteit van het (handels)dorp. De entree wordt bovendien gedomineerd door verkeer remmende maatregelen.

Beleidsuitspraken

We streven naar het behoud en ontwikkeling van de landschappelijke en stedenbouwkundige kernkwaliteiten. Toekomstige initiatieven moeten bijdragen aan het behouden, versterken of ontwikkelen van de kernkwaliteiten en/of moeten knelpunten wegnemen.

- De uiterwaarden zijn onderdeel van het NatuurNetwerkNederland. De focus ligt op ruimte voor de rivier, natuurontwikkeling en koppelkansen met cultuurhistorie.

- Voor de landschappelijke wielen ligt de focus op het versterken van ecologische waarden en de beleefbaarheid.
- In het droge land (stroomruggen/oeverwallen) is ruimte voor verschillende functies zoals wonen, recreatie, niet-agrarische bedrijvigheid (via functieverandering), niet-grondgebonden agrarische functies zoals paardenhouderijen en natuur en duurzaamheid. We maken een afweging per locatie. We houden rekening met bestaande rechten en ontwikkelingen dienen zorgvuldig landschappelijk te worden ingepast. Versterking van de ruimtelijke structuur en de eigen identiteit van de oeverwallen is wenselijk. In Kerkdriel en omgeving gaat het dan om tegengaan verdichting, behoud zichtlijnen naar komgebieden en uiterwaarden, aanbrengen wegbeplantingen, stimuleren herintroductie hoogstamboomgaarden en gebruik gebiedseigen beplantingen.
- In de 'open kom' heeft de ontwikkeling van agrarische bedrijvigheid en het beschermen/ behouden van landschappelijke waarden het primaat. Bij nieuwe ontwikkelingen bekijken wij ook in hoeverre dit (niet) leidt tot belemmeringen en/of beperkingen voor ontwikkeling van agrarische bedrijven of een te grote impact heeft op de landschappelijke waarden. Voor de Kernenvisies is van belang dat we verdere verdichting van de komgebieden binnen de 'centrale openruimte contour' tegengaan en dat we differentiatie van overgangen naar de oeverwallen willen behouden. Specifiek voor Kerkdriel geldt dat het open komgebied de Drielsche Broek is aangewezen als centrale open ruimte.
- De (historische) dijken binnen de gemeente Maasdriel, met name buiten de kernen, zijn belangrijke identiteit- en structuurdragers. Vanuit dit oogpunt dient op een goede wijze met de waardevolle kenmerken van deze dijken om te worden gegaan.
- Kerkdriel-Velddriel dienen ruimtelijk van elkaar gescheiden te blijven door een parklandschap. Tussen Velddriel en Kerkdriel is daarom een groene geleidingszone opgenomen. De zone moet geen barrière vormen, maar juist een verbinding tussen de kernen. De zone moet ook een betekenis hebben voor de bewoners (sportpark of parkachtig gebied dat fungeert als uitlooph gebied).

De cultuurhistorische waarden in de Bommelerwaard zijn 'dragers' van de culturele identiteit van het gebied en bieden aanknopingspunten voor het uitbouwen van deze identiteit.

- We behouden karakteristieke landschaps-, ontginnings- en bewoningspatronen (verkavelingen, wegenstructuren, bebouwing, et cetera). Specifiek voor de omgeving van Kerkdriel geldt dat de openheid en samenhang met dijkbebouwing op de smalle oeverwal in Hoenzadriel in landschappelijk opzicht karakteristiek is. Het karakteristiek lint van dijkwoningen langs de Maasdijk (Kerkdriel-Hoenzadriel) en het scherpe contrast tussen de dichtbebouwde oeverwal en de open uiterwaard bij Kerkdriel gelden daarbij als landschappelijk waardevol. Dat heeft als consequentie dat hier geen of slechts zeer incidenteel bebouwing wordt toegestaan. Bouwactiviteiten mogen slechts gericht zijn op herstel van de oorspronkelijke situatie en versterking van de cultuurhistorische samenhang.
- We behouden en vergroten de herkenbaarheid van cultuurhistorisch waardevolle elementen/groenrode 'parels' in relatie tot de landschappelijke context (vluchtheuvels, dellen, woerden, historische bebouwing, forten, molens, kastelen en eendenkooien). Specifiek voor Kerkdriel geldt dat de stelling-

molen Sara Catherina uit 1846 een groenrode parel is (gebouwd element van grote cultuurhistorische en/of landschappelijke betekenis, in samenhang met de groene omgeving en zichtlijnen op het object).

- We behouden waterhuishoudkundige waardevolle patronen en elementen, samenhangende structuren van waterlopen, dijken, kades, sluizen en gemalen, verbonden met de geschiedenis en historische ontwikkeling van de Bommelerwaard en onderzoeken mogelijke toegevoegde waarde hiervan voor recreatie, natuur en waterberging.
- We vergroten de herkenbaarheid en belevingswaarde van cultuurhistorie en versterken de landschappelijke, ecologische en recreatieve kwaliteit. De visuele (en ecologische) relatie Drielsche Broek- Drielsche Uiterwaard/ Bovenwaarden is een kernkwaliteit van de Bommelerwaard.

We behouden en versterken de aanwezige waarden bij ruimtelijke en functionele ontwikkeling. We gaan daarbij uit van de eigen identiteit van Maasdriel en de mogelijkheden om deze te versterken.

- In de dorpskernen van de Maasdorpen ligt de focus op behoud en versterking van de aanwezige (landschappelijke en stedenbouwkundige) waarden

bij ruimtelijke en functionele ontwikkeling. Wij gaan daarbij uit van de eigen identiteit van het dorp/landschap en de mogelijkheden om deze te versterken.

- We verbeteren bestaande overgangen van landelijk naar dorpsgebied. We hebben aandacht voor een samenhangend dorpsbeeld en de aanwezige relatie tussen de dorpskern en het omliggend landschap. Specifiek in Kerkdriel ligt de focus op het aanpakken van de rivierfronten, zodat de verbinding tussen dorp en rivier versterkt.
- We houden rekening met karakteristieke doorkijken naar het landschap, de aanwezigheid van monumenten en de structuur van het rivierenlandschap. Waar mogelijk herstellen we oorspronkelijke doorzichten en structuren die door stedenbouwkundige uitbreidingen teniet zijn gedaan. Specifiek voor de omgeving van Kerkdriel geldt dat herstel en versterking van het kleinschalige rivierenlandschap bij Hoenzadriel belangrijk is. Door oude landschappelijke structuren te herstellen kan de kwaliteit van dit gebied verbeterd worden.

We streven naar een aantrekkelijke gebouwde omgeving.

- De oude kern van Kerkdriel (Maasdorpskern) is een zeer waardevol welstandsgebied (niveau 1). Dat geldt ook voor individuele monumenten. We behouden de cultuurhistorische waarde van de historische dorpskern en van de monumenten. Specifiek voor Kerkdriel gaat het dan om de historische kern met karakteristieke bebouwing (Mgr. Zwijsenplein) en het historische stratenpatroon en de bewaarde karakteristiek van de bebouwingslinten. Voor de omgeving van Kerkdriel geldt dat Hoenzadriel in zijn geheel aangemerkt is als cultuurhistorisch beschermingswaardig dorpsgezicht.
- Lintbebouwing, bedrijventerreinen en grootschalige voorzieningen en de uiterwaarden en natuurgebieden behoren tot bijzondere welstandsgebieden (niveau 2). Deze gebieden zijn cultuurhistorisch, landschappelijk en/of stedenbouwkundig gezien beeldbepalend. Nieuwe ingrepen dienen daarbij extra zorgvuldig binnen de bestaande context te worden beoordeeld. We behouden het karakter van de lintbebouwing en versterken deze waar nodig (agrarisch- en dorpslint).

- We behouden de duidelijke structuur en variatie van de verschillende buurten en wijken en waar mogelijk versterken we deze. Met het welstandstoezicht- en beleid beschermen we de specifieke (stedenbouwkundige en architectonische) waarden van de voor- en naoorlogse planmatige woningbouw en de overige woningbouw op het niveau van de buurt en het bouw- of woonblok. Deze woongebieden behoren tot de reguliere welstandsgebieden (niveau 3), waarbij het uitgangspunt is het handhaven van de basiskwaliteit.

We benutten en versterken de kracht van en onthullen unieke accenten in de openbare ruimte.

- De kernen hebben een groene identiteit. We gaan voor een eenduidige inrichting van de openbare ruimte en groenstructuur en zetten in op het behouden van het schaarse groen in naoorlogse woonbuurten (het streven is onze boom- en groennorm). Bij ontwikkelingen wordt aangestuurd op het behouden en verder faciliteren van bestaande (groen)voorzieningen.
- We gaan voor een zeer zorgvuldige en verfijnde openbare ruimte in de kern (met oog voor detail). Snelheidsremmende maatregelen moeten passen in het landschap en/of het karakter van de buurt. We hebben speciale aandacht voor de entrees. Oriëntatiepunten geven we sierlijk en stijlvol vorm.

Opgaven en projecten

Een kwaliteitsslag in de ruimtelijke/stedenbouwkundige uitstraling van het landschap en het dorp is gewenst:

- Versterken (groene) identiteit van de kern: groenstructuur versterken (groen het dorp intrekken) en aanwezige ruimte benutten om boom- en groennorm te halen.
- Versterken van de dorpsranden en entrees (uitstraling verbeteren) met aandacht voor de identiteit van handelsdorp Kerkdriel. Belangrijk is een zorgvuldige inrichting met 'zachte' randen en geleidelijke groene overgangen bij bedrijventerrein en recreatiegebieden.
- Voor Kerkdriel-Zuid (en omgeving Hoenzadriel) is een landschappelijke visie nodig in relatie tot de Zuidelijke Ontsluitingsroute (ZOR), de potentiële ontwikkeling van nieuwe functies en ontsluiting voor extensieve vormen van toeristisch-recreatief medegebruik. Daarbij onderzoeken hoe de structuur van de oeverwallen versterkt kan worden (met name rond Velddriel en Hoenzadriel).
- Ontwikkelings- en bebouwingsmogelijkheden en bijbehorende randvoorwaarden voor dijkzone in kaart brengen (dijkenstrategie). Specifiek voor Kerkdriel geldt ook de uitstraling van de dijk verbeteren, verrommeling langs de dijk tegengaan, het herstellen van doorzichten naar de Maas en het verbeteren van de bereikbaarheid van de uiterwaarden.
- Beleidskader opstellen/bijstellen om de kwaliteit van de gebouwde omgeving te behouden/versterken. Dit kader moet 'Omgevingswet-proof' zijn.

Versterking recreatieve structuur: versterking extensieve en routegebonden recreatie, gekoppeld aan de aanwezige landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische kwaliteit van het landschap.

- Verbeteren/uitbreiden van recreatieve fiets- en wandelroutes en hierbij passende faciliteiten realiseren, zoals pauzevoorzieningen (picknicktafel, prullenbak, etc.).
- Verbeteren relatie met de Maas.
 - Rand met recreatie intensiveren en toegankelijk maken en randen in een landschappelijk raamwerk inpassen.
 - Ruimtelijke koppeling naar de rivier en het buitendijks gelegen recreatieaanbod realiseren door de verbinding tussen het centrum en recreatieve voorzieningen te verbeteren.
- Recreatief medegebruik van het landschap versterken (extensief). Gedacht kan worden aan klompenpaden, wandel en struinroutes en fietspaden in de omgeving van Hoezadriel.

3.1.2. Klimaat en duurzaamheid

Huidige situatie

Als gevolg van klimaatverandering neemt de kans toe dat aan de ene kant wateroverlast door extreme regenbuien (water op straat/hoge grondwaterstanden) en aan de andere kant droogte (hittestress in het dorp/lage grondwaterstanden) optreedt. De derving als gevolg van lage grondwaterstanden zorgt bovendien voor kwetsbare teelten en inklinking van de bodem (Klimaat-effectatlas Regio Rivierenland). Het is belangrijk om de ruimtelijke omgeving hierop voor te bereiden. De gevolgen van klimaatverandering raken iedereen in Maasdriel. Een groot deel van het grondgebied in Maasdriel is particulier eigendom. Enkel maatregelen nemen in de openbare ruimte is dus niet genoeg. Daarnaast vragen veel oplossingen om de samenwerking van organisaties, bedrijven en inwoners. Klimaatadaptatie is dan ook een gezamenlijke opgave, die staat of valt met menselijk handelen. Zowel het handelen van inwoners, ondernemers en andere partijen als het handelen van de gemeente is daarbij belangrijk.

Kerkdriel is, na Hedel, de groenste van de kernen waarvoor we Kernenvisies maken. Van de totale oppervlakte van de kern is 6,6% groen. Voor elke inwoner zijn er 0,3 bomen en 27,6 m2 groen (Beheergegevens Maasdriel). De groenvoorzieningen bestaan voornamelijk uit grasvelden met bomen (in een enkel geval met waterpartijen). Tuinen en landbouwgrond zijn niet meegenomen in die cijfers. In Kerkdriel zijn de Teisterbandstraat, de Hohorst, Industriestraat en een klein stukje Kromsteeg berekend als onbegaanbaar bij extreme neerslag (70mm in een uur). Aan deze locaties heeft ook een aantal panden een hoog risico op schade. Ook voor wat betreft hittestress zijn er kwetsbare locaties in Kerkdriel. Het Gasthuisplein, de Graaf Ansfriedstraat, Benedictastraat en de Gasthuisstraat zijn erg versteend: er zijn geen bomen, er is erg weinig groen en de straten worden omsloten door bebouwing. Hier kan de gevoelstemperatuur op een extreem hete zomermiddag flink oplopen. Het draagt positief bij aan klimaatadaptatie om meer te onttregelen en te vergroenen. Te veel regenwater gaat nog naar het gemengde riool toe, afkoppelen is daarom een aandachtspunt. In aan-

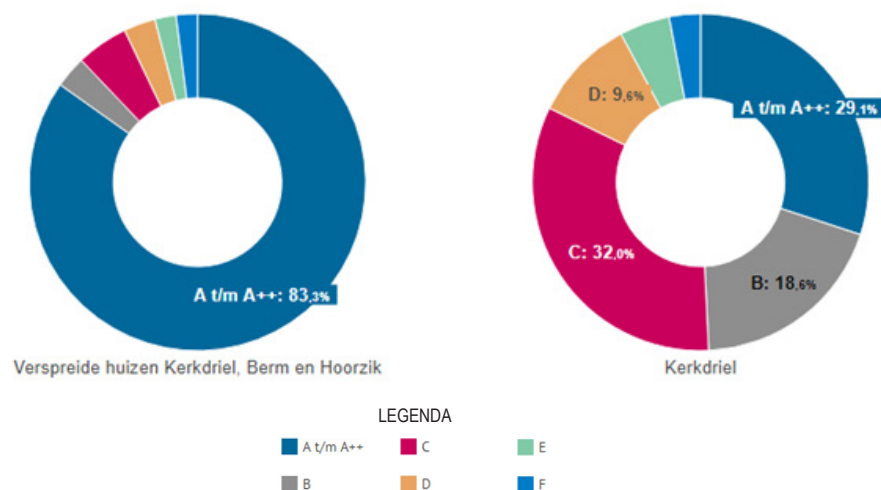
sluiting daarop is het bovengronds (tijdelijk) bergen en vertraagd afvoeren van regenwater, in verschillende vormen ook een aandachtspunt.

We hebben in de Regionale Energiestrategie (RES) een gemeentelijke ambitie van 0.126 TWh per jaar vastgelegd. Dat wil we invullen met windturbines, zonnenvelden en zon op daken. Kerkdriel bestaat voornamelijk uit gebouwd landschap, rondom de kern is de kans op het plaatsen van windturbines en zonnenvelden gemiddeld (zuidwest) tot zeer klein. Van de totale ambitie is het de bedoeling dat 0,033 TWh per jaar gerealiseerd wordt door zon op grote daken. Van de daarvoor benodigde hectares (21,25) moet nog 17,24 hectare worden gerealiseerd (RES 1.0). Figuur 5 toont het potentieel voor zon-op-dak in Kerkdriel (CBS-buurt). Een knelpunt is dat er in Maasdriel onvoldoende transportcapaciteit beschikbaar is op het energienet voor de teruglevering van grootverbruik aansluitingen (zakelijke aansluitingen zoals bedrijven).

	Grotere geschikte daken	Kleinere geschikte daken	Toelichting berekening
Maximale opbrengst per/jaar	0,016 TWh	0,016 TWh	Theoretische berekening op basis van aantal mogelijke panelen.
Verwachting 2030	0,0048 TWh	0,0048 TWh	Prognose verwachte opbrengst p/jaar in 2030
Oppervlakte uitstekend	6,09 ha	4,83 ha	Aantal ha (=10.000 m ²) met een zonnestraling van meer dan 1050 kWh/m2/jaar
Oppervlakte goed	4,72 ha	5,24 ha	Aantal ha (=10.000 m ²) met een zonnestraling tussen 850 en 1050 kWh/m2/jaar
Aantal panelen	53.727	53.997	Geschikt gebied gedeeld door de paneelgrootte (uitgaande van een paneel van 1,64m ²)
Aantal panden	483	2.799	Aantal geschikte panden (theoretisch).

Figuur 5. Gelderse basis ZonPV-op-dak (indicatief, geen rekening gehouden met sterkte dak).

In de warmtetransitie kijken we naar de mogelijkheden om de gebouwen energiezuiniger te maken en duurzaam te verwarmen. In Kerkdriel is 53,8% van de woningen voorzien van een geldig energielabel (1504 woningen). Voor de verspreide huizen Kerkdriel, Berm en Hoorzik (CBS-buurt) is dat 53,4% (203 woningen). In figuur 6 zijn de percentages van energielabels A t/m F weergegeven van de geldige energielabels.

Figuur 6. Percentages gelabelde woningen met geldig energielabel (Regionale klimaatmonitor 2020).

Een belangrijke uitdaging is het betaalbaar houden van de energietransitie. Ingrepen in het energienet worden uiteindelijk deels doorgerekend aan de consument. Dat terwijl er nu al huishoudens zijn die last hebben van energiearmoede. Energiearmoede betekent dat het huishouden hoge energiekosten heeft, meestal woont in een huis dat niet goed is geïsoleerd en een laag inkomen heeft. Ongeveer 7% van de Nederlandse samenleving valt in deze groep. In Kerkdriel en Velddriel heeft naar schatting 7,6% van de huishoudens hiermee te maken (TNO 2021, De feiten over energiearmoede in Nederland). Het gaat daarbij om huurders en woningeigenaren.

Beleidsuitspraken

- Ruimtelijke klimaatadaptatie en biodiversiteit (natuurinclusief ontwikkelen)

De Regionale Adaptatie Strategie (Rivierenland) richt zich op de volgende ambities om te komen tot een klimaatbestendige regio:

- 1. Leefbare kernen 2. Duurzame logistiek en bedrijvigheid 3. Vitale en toekomstbestendige landbouw en tuinbouw 4. Robuust en aantrekkelijk rivierenlandschap.

In 2022 is klimaatadaptatie verankerd in beleid en handelen van de gemeente en in 2050 is Maasdriel klimaatbestendig ingericht:

- Bij nieuwe ontwikkelingen worden groen, natuur en water integraal in de planvorming meegenomen (Kaders ruimtelijke ontwikkelingen). Bij nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen vormen duurzaam bouwen en een duurzame energievoorziening een uitgangspunt. Onze openbare ruimte richten we klimaatbestendig en duurzaam in door ruimte te geven aan groen en waterberging bij nieuwe ontwikkelingen en door toepassing van duurzame materialen en technieken (zonnepanelen et cetera).
- Ook in bestaande woongebieden streven we naar een klimaatbestendige en natuurinclusieve inrichting. Indien mogelijk brengen we ook in bestaande woonwijken meer groen en water aan.
- We creëren een groene identiteit door het doortrekken van de groenstructuur in de kernen en een eenduidige groeninrichting in de wijken, met aandacht voor ecologie en klimaatadaptatie. Bij ruimtelijke ontwikkelingen gelden duidelijke kaders voor groen, onder andere een groennorm.
- Inwoners worden gestimuleerd om hun tuinen en erven natuurvriendelijker en klimaatadaptiever te maken. Bedrijven worden gestimuleerd om hun terreinen met meer groen en/of water in te richten.

- Water en riolering:

Het WRP legt een duidelijke relatie met klimaatadaptatie. De focus ligt op de aanpak van structurele wateroverlastlocaties, lokaal opslaan en benutten van hemelwater en afkoppelen van de riolering.

- Om te voorkomen dat wateroverlast in de kernen meteen wordt afgewenteld op het buitengebied en daar overlast veroorzaakt, streven we naar waterberging aan de randen van de kernen. Kleine buitjes vangen we op met lokale waterberging, grote buien door waterberging aan de randen van de kern. Voor Kerkdriel is het komgebied de Drielsche Broek aangewezen als zoekgebied voor vernatting en vasthouden van gebiedseigen water.

We streven naar het zoveel mogelijk scheiden van hemelwater, grondwater en afvalwater.

- Bij nieuwe situaties leggen we dit gescheiden aan. Bij bestaande situaties ontvlechten we de verschillende waterstromen.

We stemmen ons waterbeleid af met het Waterschap en werken gezamenlijk aan een robuust en duurzaam watersysteem.

- We stemmen ruimtelijke ontwikkelingen af met het Waterschap zodat ontwikkelingen waterneutraal ingericht kunnen worden. In samenwerking met partners (Waterschap, Rijkswaterstaat) is de waarborging van (water)veiligheid binnen de dijkkring een belangrijk uitgangspunt. De focus ligt op 'ruimte voor de rivier' en het voorkomen van overstromingen.

- Energietransitie:

We zijn een CO2-neutrale gemeente en richten onze leefomgeving daarop in.

- Voor initiatieven met betrekking tot wind en grootschalig zon op land gebruiken we de kanskaart en de spelregels uit de Visie Zon en Wind Maasdriel.
- Voor zonne-energie worden eerst bestaande mogelijkheden benut, zoals het plaatsen van zonnepanelen op daken en parkeerterreinen. We gaan zeer terughoudend om met het realiseren van zonnevelden.
- Bij het realiseren van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen vormen duurzaam bouwen en een duurzame energievoorziening een uitgangspunt.
- In de warmtetransitie zetten we in op een gefaseerde aanpak, waarbij iedereen stappen kan zetten richting een aardgasvrije verwarming. De stappen die gezet kunnen worden zijn afhankelijk van het gebouw, de (robuustheid van de) oplossing en de gebouweigenaar. Gebouweigenaren van gebouwen die in of na 1992 zijn gebouwd, kunnen zich voorbereiden op de overstap naar een all-electric oplossing. Voor gebouweigenaren van oudere gebouwen ligt de focus de komende vijf jaar voornamelijk op spijtvrije maatregelen.

Opgaven en projecten

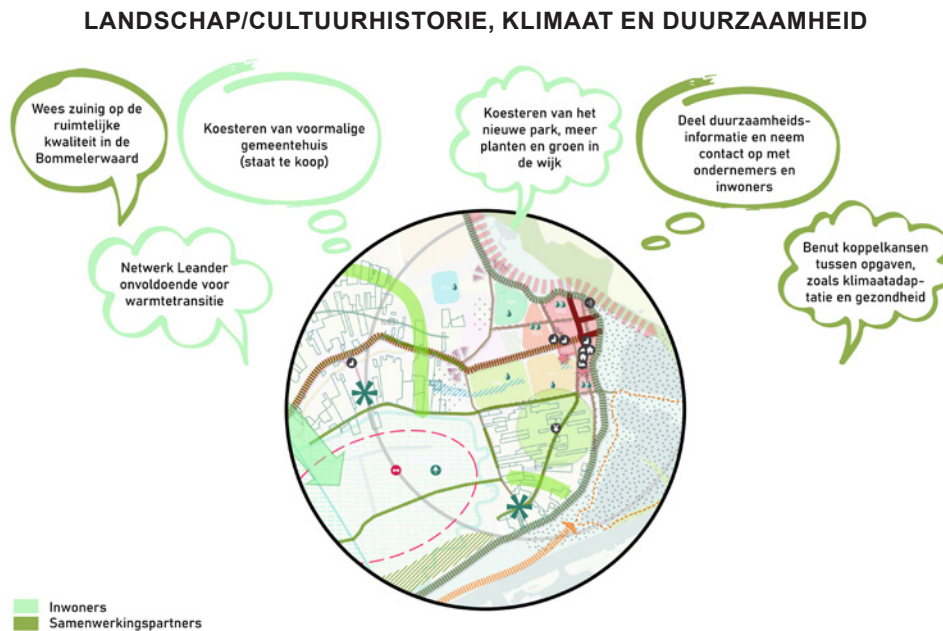
Klimaatbestendige en natuurinclusieve inrichting van de leefomgeving:

- Realiseren waterberging aan randen van de kern. Hiervoor aandacht in nog op te stellen BRP en Hemelwaterstructuurplan.
- Handhaven van het aanwezige groen en water in de kern. Groen en waterberging realiseren – indien mogelijk ook in bestaande woonwijken.
- Opstellen Richtlijn Klimaatinclusief Bouwen: hierin wordt onderbouwd hoe klimaat wordt meegenomen bij ruimtelijke initiatieven.
- Uitwerken Plan van aanpak Klimaatadaptatie voor een klimaatbestendig Maasdriel dat klaar is voor extremer weer.
- Nieuwe WRP vaststellen in 2022 waarin klimaatadaptatie in relatie tot riolering en water nog meer wordt benoemd en een hemelwaterstructuurplan wordt opgesteld. Onder andere de aanpak van structurele wateroverlastlocaties, lokaal benutten van hemelwater en afkoppelen wordt steeds belangrijker, bijvoorbeeld met een op te stellen afkoppelambitie.
- Vernieuwen wegbeheerplan; met meer aandacht voor klimaat-effecten van hitte en droogte.

Energie en warmtetransitie in uitvoering:

- Stimuleren verminderen energieverbruik.
- Zon op dak stimuleren.
- Transitie (deel) gebouwde omgeving naar een all-electric warmtebron (warmtepomp).
- Voorzien in laadbehoefte voor elektrische auto's.

3.1.3. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners

- Mens-natuur relatie is aan het veranderen (versnelling door corona). Mensen willen weer in contact met de natuur komen.
- Groeiend besef van de noodzaak om de gebruiks- en belevingswaarde mee te nemen bij beheer en onderhoud van de openbare ruimte (in plaats van vooral een kosten- en budgetgestuurde opgave). De veranderdruk van maatschappelijke opgaven (klimaatadaptatie, mobiliteitstransitie, Omgevingswet) geeft bovendien nieuwe eisen aan de inrichting van de openbare ruimte, de omgang met beheer en onderhoud van infrastructuur en hoe beleid hierover tot stand komt

3.1.4. Overkoepelende trends en ontwikkelingen

- Landschapsstructuren onder druk door verschillende ruimteclaims.
- Herwaardering van cultuurhistorie.
- Klimaatverandering: wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingen.
- Kwaliteit van natuur en biodiversiteit staat onder druk.
- Grootschalige energieopwekking buitengebied: ruimte in beslag en verandert landschap.
- Opgave verduurzaming gebouwde omgeving, energiebesparing en alternatieve warmtebronnen.
- Herwaardering van binnenstedelijk groen i.v.m. (positieve) gezondheid (versnelling door corona).

ECONOMIE, LANDBOUW EN TOERISME Kerkdriel

- Recreatiehaven
 - Bedrijvenscluster
 - Centrumcluster
 - Recreatiecluster
 - Horeca
 - Zwemwater
 - Vakantiepark
 - Wandelroute
 - Entree kern
- Knelpunten**
- Belasting van lint door (vracht)verkeer
 - Ruimtelijke uitstraling: sober, industrieel, weinig groen
 - Rommelige indruk Industriestraat, Ambachtstraat
 - Aanwezige agrarische bedrijvigheid staat onder druk door ontbreken ruimte voor uitbreiding
 - Risico op verpaupering en niet-agrarisch hergebruik
- Kansen**
- Versterken recreatieve route(s)
 - Potentiële nieuwe bedrijfslocatie MKB of combi wonen-werken
 - Potentiële wandelroute door de Bovenwaard en Benedenwaard
 - Uitplaatsen zandoverslagbedrijven voor nieuwe ontwikkelingen
 - Evalueren wens tot herstructurering i.v.m. verdere intensivering
 - Transformatie Industrie- en Ambachtstraat
 - Herstructurering Nijverheidsstraat
 - Verbindingskansen met overkant Maas
 - Kwaliteitsslag/transformatie omgeving Steigerboom
 - Extensiveringsgebied tuinbouw

3.2. Economie, landbouw en toerisme

3.2.1. Economie

Huidige situatie

De centra van Kerkdriel en Velddriel vullen elkaar aan. Het centrum van Kerkdriel bestaat voornamelijk uit het Mgr. Zwijsenplein en het gedeelte achter het plein. De Gasthuisstraat vormt als een soort overdekte winkelstraat de verbinding hiermee. Het centrum is een stuk groter dan de andere centra en trekt ook mensen van buiten het dorp. In totaal bevinden zich er 60 winkels, waarvan er drie leeg staan. Daarmee is het landelijk gezien nog altijd een klein dorpswinkelcentrum. Er zijn 22 winkels in de detailhandel-categorie 'dagelijks' (36%). Daaronder vallen winkels waar men komt om boodschappen te doen zoals supermarkten, drogisterijen, de bakker en groenteboer. Daarnaast is er nog een redelijk aantal niet-dagelijkse winkels, waaronder zeven mode- en luxe zaken. Het centrum van Kerkdriel is een compact en compleet gebied met een aantal landelijke ketens als de Hema, enkele horecazaken en voldoende (gratis) parkeergelegenheid. Een aandachtspunt is dat het horeca-aanbod niet heel gevarieerd is en dat overnachtingsmogelijkheden worden gemist in het aanbod. (fysieke) Winkelactiviteiten nemen tot slot af en hierop zal ingespeeld moeten worden. Positief is dat de winkels een loyale klantenkring kennen en de retailacties goed worden benut. Activiteiten in het centrum, zoals de kermis, houden het centrum bovendien levendig.

Het aantal bedrijven in Kerkdriel en Velddriel is de afgelopen tien jaar gegroeid van 941 tot 1.167 in het jaar 2020. Het aantal vestigingen in de sector Bouwnijverheid sterk is gestegen. Daarnaast kenden de sectoren Onderwijs, Advisering en onderzoek, Speciale zakelijke dienstverlening, Gezondheids- en welzijnszorg een aanzienlijke toename van het aantal vestigingen. In de agrarische sector was een afname van het aantal vestigingen te zien. Achter deze data schuilt een grote verschuiving gelet op de omvang van de bedrijven gemeten naar het aantal werkzame personen. Opvallend is dat het aantal bedrijven met 2 tot 10 werkza-

me personen flink is afgenomen, terwijl het aandeel ZZP'ers net als landelijk en in de rest van Maasdriel flink is toegenomen. In Kerkdriel en Velddriel zijn net als landelijk en in de rest van Maasdriel veel ZZP'ers te vinden in de sectoren Groot- en detailhandel, Advisering en onderzoek, Zakelijke dienstverlening en Bouwnijverheid. Het aandeel van de laatste sector is in de afgelopen tien jaar iets toegenomen ten opzichte van de eerdergenoemde sectoren. Ongeveer één op de vier ZZP'ers in Kerkdriel en Velddriel is werkzaam in de bouw.

De groei van bedrijven in Kerkdriel en Velddriel ging gepaard met een netto groei van 150 banen. De grootste sectoren qua werkgelegenheid zijn de Groothandel, Detailhandel, Gezondheidszorg en de Bouw. In de eerste drie sectoren is het aantal banen toegenomen ten opzichte van 2011. Opvallend is dat het aantal banen in de sector Bouwnijverheid is afgenomen, terwijl het aantal vestigingen in deze sector is toegenomen. Dat hangt samen met de groei van het aantal ZZP'ers in deze sector. Hoewel er sprake was van een afname van de werkgelegenheid, werken er ook nog altijd relatief veel mensen in de Landbouw en Industrie. De paddenstoelenteelt groeide tussen 2011 en 2020 en leverde jaarlijks gemiddeld ongeveer vier banen per jaar op. Wat tot slot opvalt is dat het aantal banen in Winning/distributie van water; afval(water)beheer, sanering bijna is verdubbeld, terwijl het aantal vestigingen niet zoveel is toegenomen.

Veel bedrijvigheid is gevestigd op de bedrijventerreinen. De Steigerboom is van oudsher gericht op scheepsbouw, maar de binding met de scheepvaart neemt af. De toekomst van het terrein is een aandachtspunt, met het oog op de gewenste recreatieve ontwikkeling van de Maaszone. Het bedrijventerrein Industriestraat (en Nijverheidsstraat) heeft een gemengd karakter en heeft een kleinschalige opzet. Bij veel bedrijfspanden is ook een bedrijfswoning aanwezig. Aandachtspunt is dat het bedrijventerrein momenteel een rommelige uitstraling heeft door de grote variatie in bebouwing. Het terrein is ook een relatief klein, gemeten naar het aantal vestigingen (75) en het aantal banen (137). Hier zit veelal bouw, zakelijke diensten, detail- en groothandel, waarbij de meeste personen werkzaam zijn in de detail- en groothandel. De afgelopen vijf jaar is 1 op de 6 banen hier ver-

dwenen. Bedrijventerrein De Geerden (Velddriel) ligt wat verder van de kern af, aan de A2. Gemeten naar aantal vestigingen (25) en banen (137) is het een klein bedrijventerrein. Het is een echt handelsterreintje waar bijna de helft van de mensen in de groothandel werkt en ook een aanzienlijk deel in de detailhandel. Het aantal banen is er in de afgelopen vijf jaar met ongeveer 10% afgenomen. Met het oog op de kwaliteitseisen van de nieuwe economie, het nieuwe werken, de benodigde aanpassingen voor de transitie naar een circulaire economie en klimaatadaptatie is de kwaliteit en vitaliteit van de bedrijventerreinen een aandachtspunt. Naast de bedrijvigheid op de bedrijventerreinen komt ook verspreid in de kern nog wat bedrijvigheid voor, met name in de historische lintbebouwing (Hintham) en aan de Kromsteeg en de Paterstraat.

Een grote kwaliteit van de lokale economie van Kerkdriel-Velddriel is de hoge organisatiegraad van ondernemers. Een aandachtspunt volgt uit een enquête onder ondernemers (2021) waaruit blijkt dat er de komende vijf jaar ongeveer 11 hectare aan ruimtevraag wordt verwacht voor uitbreidingen, waar op dit moment geen ruimte voor is op de bestaande kavels. Daarnaast geven bijna alle respondenten aan moeite te hebben om personeel te vinden. Demografisch is de stijging in de groep 24 tot 45-jarigen in Kerkdriel-Velddriel opvallend (van 2011 tot 2020). Die stijging is relatief een stuk groter geweest dan in de rest van Maasdriel en in Nederland. Hierdoor is de potentiële beroepsbevolking gegroeid.

Beleidsuitspraken

- *Wij zijn blij met de bestaande bedrijvigheid in Maasdriel en willen blijvend ruimte bieden, zolang een goed woon- en leefklimaat geborgd wordt. De focus ligt op het primair concentreren van bedrijvigheid op de bedrijventerreinen.*
- *Bedrijvigheid is ook mogelijk in de kernen en linten. Het gaat dan om kleinschalige (onder andere aan huis verbonden) bedrijvigheid of recreatief gebruik (zoals bed & breakfasts).*
- *We voeren het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) uit om de programmering van nieuwe werklocaties te maken. We streven naar een*

aanbod van bedrijventerreinen passend bij de geraamde regionale behoefte.

Andere uitgangspunten voor onze werklocaties zijn:

- We maken bestaande werklocaties toekomstbestendig. We zetten in op herstructurering van bestaande bedrijventerreinen. Het doel van de herstructurering is een kwaliteitsslag op de terreinen te maken en de huisvesting van het lokale MKB te optimaliseren. Daarbij zetten we in op meer- en intensief ruimte gebruik. Specifiek voor Kerkdriel geldt:
 - Herstructurering Nijverheidsstraat en daarmee creëren van ruimte voor huisvesting lokale, ambachtelijke bedrijvigheid.
 - Transformatie van de Industriestraat en Ambachtstraat naar woon- gebied – is gedeeltelijk al ingezet.
 - Afbouw van bedrijfsactiviteiten op het terrein van de Steigerboom, mede in het kader van het Masterplan Maas.
- We verwijzen grootschalige regionale bedrijvigheid door naar de Kampen-Noord en het nog te ontwikkelen bedrijventerrein bij Hedel (Poort van Maasdriel).
- We focussen op kennisintensieve en innovatieve bedrijvigheid langs de A2, zonder dat dit ten koste gaat aan ruimte voor lokale ondernemers.
- *We zetten in op het op kleine schaal aantrekken van kleinschalige bedrijvigheid op het terrein van hoogwaardige dienstverlening van buiten (ZZP'ers en jonge ondernemers met een gezin en een klein bedrijf aan huis). We stimuleren woonwerklandschappen (waar ruimte is voor werken aan huis) in bestaande kernen en linten (functiemenging).*
- *De centra van Kerkdriel, Hedel en Ammerzoden zijn toekomstbestendig en aantrekkelijk:*
 - We gaan voor een brede samenwerking voor het beheer en het realiseren van de ambities voor het centrumgebied.
 - Detailhandel wordt in de kernen Kerkdriel, Hedel en Ammerzoden gecentreerd. Nieuwe detailhandel buiten het centrum wordt niet toegestaan. In Kerkdriel zetten we in op een sterk en eigentijds centrum- gebied: comfortabel, compleet en compact.

Opgaven en projecten

Opstellen van een 'Masterplan Bedrijven' waarin we:

- Samen met ondernemers de economische ambities vastleggen voor een sterk, vitaal en duurzaam ondernemers- en vestigingsklimaat. Daarin actualiseren we ook de visie en ambities voor de centrumgebieden.
- Een plan maken voor het herstructureren/vitaliseren van de bedrijventerreinen Nijverheidsstraat en De Geerden, ten behoeve van de ruimtelijke kwaliteit en de functionele vitaliteit. Met aandacht voor de ruimte voor huisvesting van lokale (ambachtelijke) MKB-bedrijven.
- Een (hernieuwde) afweging maken over het al dan niet (geleidelijk) transformeren van het bedrijventerrein Industrie- en Ambachtstraat naar woongebied. In de rand langs Kerkstraat en Bulkseweg is de geleidelijke omvorming van het terrein naar woningen al in gang gezet.
- Criteria opschrijven voor ontvlechting van de grootschalige/hinderlijke bedrijven uit de woonomgeving, bedrijven inventariseren die aan die criteria voldoen en bedrijven selecteren die in principe voor verplaatsing in aanmerking komen.

Afbouw van de bedrijfsactiviteiten op het terrein de Steigerboom en het verplaatsen van de zandoverslagbedrijven. Dit in verband met de gewenste ruimtelijke kwaliteitsslag van het Terras aan de Maas – in verband met mogelijke recreatieve doorontwikkeling, eventueel combi met woningbouw, aan het rivierfront en het ontlasten van de Paterstraat van het zware vrachtverkeer.

Voor het toekomstbestendig en aantrekkelijk maken van het centrumgebied:

- Herinrichten Mgr. Zwijsenplein (traject is al gestart). Aandacht voor creëren van een authentieke, groene uitstraling en een fijn verblijfsgebied.
- Faciliteren/stimuleren om het aanbod in het centrumgebied compleet te maken (onder andere diversiteit publieksfuncties, zoals horeca/cultuur, naast dagelijkse boodschappen).
- Versterken verbinding het centrum en het recreatiegebied Zandmeren.
- Levendigheid centrum blijven faciliteren/stimuleren, zoals evenementen en het gebruik van de muziektent.

- We gaan voor het behouden van publiekstrekkingen en een goede balans tussen dagelijkse behoefte en funshappen.
- We zetten in op recreatie als zichtbaar onderdeel (recreatieve routes en camperplaatsen). Specifiek voor Kerkdriel geldt het ontwikkelen van de recreatieve component, zoals aanvullen met overnachtingsmogelijkheden.
- We verbeteren de uitstraling in de centra (meer groen, sfeerverlichting, beter zicht op winkels). Specifiek voor Kerkdriel geldt dat we aandacht hebben voor leegstand, oude bebouwing en groen.
- We proberen leegstand te voorkomen en maken leegstaande etalages aantrekkelijk.
- We staan evenementen toe in het centrum. Specifiek voor Kerkdriel geldt dat evenementen zo georganiseerd worden dat ze de beleving van het centrum versterken (niet verstoren).

Wij hebben een goede en veilige bereikbaarheid voor alle doelgroepen voor ogen:

- We werken aan het realiseren van een robuust wegennet dat is aangelegd op het provinciaal wegennet. Dit draagt mede bij aan de ontwikkeling van de economie, met een goede toegankelijkheid van (nieuwe) bedrijventerreinen en agri-business.
- De centrumgebieden zijn goed bereikbaar voor bezoekers en bevoorradingsverkeer.

3.2.2. Landbouw

Huidige situatie

Maasdriel heeft van oudsher een sterk paddenstoelen-cluster. Het paddenstoelenpact van de sector is een sterk punt om dit te kunnen behouden. In het buitengebied ten westen en ten zuiden van Kerkdriel bevinden zich verschillende (agrarische) bedrijven, waaronder een aantal grootschalige (champignon)teeltbedrijven. Deze zijn daar door de jaren heen ontwikkeld. In het gebied De Grote

Ingh zijn veel verouderde, relatief kleine bedrijven aanwezig. Om die reden is het gebied in het verleden aangewezen als intensiveringsgebied voor tuinbouw, vanuit de gedachte dat herstructurering daarmee mogelijk zou worden. Dit zou dan ook kansen bieden voor kwaliteitsverbetering en voor verdere intensivering. Tot op heden heeft herstructurering van het gebied echter niet plaatsgevonden. Er is sprake van een zekere versnippering en op de langere termijn is een aandachtspunt dat problemen als niet-agrarisch hergebruik en/of verpaupering groter kunnen worden.

In Maasdriel zien we een afnemend draagvlak voor grootschalige tuinbouwontwikkeling, vanwege de impact die de grote complexen hebben op het landschap, de bijkomende huisvestingsbehoefte van werknemers en de bijbehorende vrachtverkeersbewegingen die voor overlast zorgen. Vanuit rijksbeleid wordt ingezet op een duurzame transitie van de landbouwsector richting natuurinclusieve

Opgaven en projecten

Duurzame landbouwtransitie in samenwerking met de ondernemers. Doorontwikkeling tuinbouw alleen in de intensiveringsgebieden via uitbreiding en/of herstructurering van bestaande locaties.

Evalueren van de ambities voor het gebied de Grote Ingh om de toekomstige invulling van het gebied vorm te geven. Herschikking van kavels, aandacht voor een goede interne ontsluiting en een passende aankleding kunnen de genoemde problemen ondervangen. Dit verhoogt de toekomstperspectieven van de aanwezige bedrijven en de belevingswaarde van het gebied. Mocht deze ambitie (opnieuw) bevestigd worden, moet er bij de herstructurering aandacht worden besteed aan de omliggende functies. In meer (wonen en open agrarisch gebied) of mindere (golfbaan) mate moeten dan afscherpende maatregelen getroffen worden.

Opstellen van 'Masterplan bedrijven' waarin wordt omschreven hoe wordt omgegaan met:

- De uitplaatsing van hinderlijke bedrijven uit de kernen en linten.

kringlooplandbouw, met afnemende milieudruk en een positief effect op natuur- en waterkwaliteit als gevolg. De sector zet sterk in op een verduurzaming en innovatie van de sector en een betere inbedding van de bedrijvigheid in de omgeving (landschap, sociaal maatschappelijk en verkeer) en een optimale benutting van de beschikbare ruimte. In de transitie zullen sommige agrariërs ervoor kiezen om te stoppen met hun bedrijf. Het agrarische buitengebied verandert hierdoor en krijgt een belangrijkere rol in onder andere recreatie en natuurontwikkeling.

Beleidsuitspraken

- *We richten ons in het buitengebied meer op recreatie en toerisme. Een verdere intensivering van de landbouw (voornamelijk tuinbouw) past daar niet in. De tuinbouw krijgt de ruimte binnen de intensiveringsgebieden om door te ontwikkelen via uitbreiding en/of herstructurering van bestaande locaties. Daarbuiten willen we tuinbouw niet verder ontwikkelen en geen nieuwvestiging toestaan.*
- *De open kommen zijn meer gericht op de grondgebonden landbouw, natuur en extensieve recreatie. Hier gaan we zeer terughoudend om met functieverandering van agrarische functies naar woonfuncties om agrarische ontwikkeling niet te belemmeren. Bij agrarische bedrijven zien wij wel meer ruimte voor vormen van (verblijfs)recreatie (als nevenactiviteit) zolang dat geen hinder voor de omgeving oplevert.*
- *Door schaalvergroting en stoppende agrarische bedrijven komen agrarische bedrijfspanden vrij voor herbestemming. Met zorg wegen wij af of deze panden van functie kunnen veranderen naar wonen, zorg, recreatie of (kleinschalige) agrarisch gelieerde activiteiten. We gebruiken daarvoor het beleidskader Hergebruik Vrijgekomen Agrarische Bedrijfsbebouwing in het Buitengebied. Daarbij houden wij oog voor de gevolgen voor de omliggende agrarische bedrijven en voor de bescherming van onze gezondheid.*
- *In de gebieden rond de kernen en het 'droge land' zien wij ruimte voor een 'mix' aan functies zoals wonen, recreatie, niet-agrarische bedrijvigheid (via functieverandering), niet-grondgebonden agrarische functies zoals paardenhouderijen en natuur en duurzaamheid. Dat houdt in dat de agrarische*

bedrijvigheid hier niet het primaat heeft, maar een van de functies in het gebied is. We houden hier wel rekening met bestaande rechten.

- Het is gewenst hinderlijke bedrijven (glastuinbouw- en paddenstoelenteelt) ten behoeve van de leefbaarheid zoveel mogelijk uit te plaatsen uit de kernen en linten. Specifiek voor Kerkdriel geldt dat we actieve verplaatsing van glastuinbouwbedrijven en champignonkwekerijen uit de komgebieden naar concentratiegebieden op de oeverwallen overwegen. Voorwaarden zijn: medewerking eigenaar en financiële mogelijkheden (subsidiemogelijkheden, gemeentelijk budget).*

3.2.3. Toerisme

Huidige situatie

Kerkdriel heeft van de drie grote kernen in Maasdriel de grootste aantrekkingskracht voor (water)recreatie. Het Terras aan de Maas en de Zandmeren zijn grote trekkers (intensieve recreatie met een bovenregionaal verzorgingsgebied). Het recreatiegebied De Zandmeren huisvest onder andere een aanleghaven, een recreatiestrand, overnachtingsmogelijkheden (op het water) en horeca. Hier loopt ook een recreatieve wandelroute langs de rivier. De initiatieven om het gebied toeristisch-recreatief te ontwikkelen kunnen als vliegwiel dienen voor (andere) nieuwe ontwikkelingen in en rondom Kerkdriel. Een knelpunt voor de doorontwikkeling van de Zandmeren is (vooralsnog) de ontsluiting van dit gebied. Met de Zuidelijke Ontsluitingsroute (ZOR) lijkt hier verandering in te komen. Aan het Terras aan de Maas ligt een groot vakantiepark, een golfclub en een zwembad aan de Maas. Ook hier liggen potenties om dit gebied recreatief door te ontwikkelen. Een aandachtspunt is dat er vanaf de dijkzone geen duidelijke verbinding is met het historische centrum van Kerkdriel, waardoor recreanten niet het centrum in worden getrokken. Hier liggen nog kansen om de lokale economie (breder) te laten meeprofiteren van de recreatieve ontwikkeling van Kerkdriel.

Een ander aandachtspunt is dat het gebied rond Kerkdriel door de jaren heen flink is veranderd door grootschalige zandwinningen, bouwontwikkelingen en andere ingrepen. Hierdoor is de kwaliteit van het landschap onder druk komen te staan of zijn kwaliteiten verloren gegaan. Het verloop van de ontwikkelingen heeft geleid tot versnippering en aantasting van het ruimtelijk beeld. Kerkdriel heeft de Maas bovendien in haar achtertuin heeft verstopt. De uiterwaarden en de rivier zijn doorgaans niet goed bereikbaar en niet goed beleefbaar.

Opgaven en projecten

Doorontwikkeling van recreatieve hotspots (Terras aan de Maas en de Zandmeren):

- Visie op en recreatieve doorontwikkeling van De Zandmeren (al ingezet).
- Visie op en recreatieve doorontwikkeling van Terras aan de Maas (al ingezet).

Versterken van rivierfronten:

- Kwaliteitsslag omgeving Steigerboom. Potenties voor transformatie naar recreatie in de vorm van een openbaar gebied/boulevard, eventueel in combinatie met wonen (onderscheidend woonmilieu).

Recreatieve hotspots Kerkdriel (onder andere de Zandmeren) beter bereikbaar maken voor een groter publiek, met aandacht voor de leefkwaliteit in de directe omgeving. Eerste stap is inmiddels gezet met besluitvorming over de (voorkeursvariant voor de) Zuidelijke Ontsluitingsroute (ZOR).

Recreatieve routes verbeteren.

- Herstellen van oude pontjes en onderzoek doen naar verbindingen over het water (langzaam-verkeersverbinding). Het voetgangerspont Eiland van Alem – Kerkdriel kan het centrum daarbij een extra impuls geven en bijdragen aan de leefbaarheid in beide kernen.
- Onderzoeken verbinden van Dorpsfront Alem – Zandmeren – Kerkdriel zuid en Hoenzadriel (en de overkant van de Maas).
- Ontsluiten omgeving Hoenzadriel voor extensieve vormen van toeristisch-recreatief medegebruik (klompenpaden, wandel- en struinroutes en/of fietspaden).

Landschappelijke visie opstellen voor het gebied Kerkdriel zuid en Hoenzadriel. Daarbij aandacht voor herstel van kleinschalige rivieren-landschap Hoenzadriel. Zie ook 3.1.1.

Beleidsuitspraken

Onze toeristische hotspots en recreatieve sector aantrekkelijk en toegankelijk maken en gebruik maken van de kwaliteiten van de Bommelerwaard.

- We benutten koppelkansen met rivier/uitwaarden en cultuurhistorie en stimuleren recreatieve initiatieven die passen binnen belangrijke thema's en ontwikkelgebieden.
- We zetten in op een goede presentatie van de parels van de Bommelerwaard. Hierin is Kerkdriel dé ontwikkelkern voor toerisme, voornamelijk als het gaat om waterrecreatie. Er zijn met name kansrijke ontwikkelingsmogelijkheden in de omgeving van De Zandmeren.
- We zetten in op waardevol toerisme. Daarbij moet er balans zijn tussen toeristische ontwikkeling en leefbaarheid. De focus ligt op toeristische ontwikkeling (dag- en verblijf) die zich richt op de doelgroep stijl-, verbinding-, en inzichtzoeker.
- We maken gebruik van de kracht van de ligging aan de Maas. Voor gebieden langs de Maas (Maasoever) ligt het accent nadrukkelijk op de recreatie (waterrecreatie en hoogwaardige recreatie). We zetten de Maas in als identiteitsdrager door de verbinding tussen dorp en Maas te verbeteren (aanpakken rivierfronten).
- Het voorzieningenniveau kan met de komst van extra toeristen in stand worden gehouden en/of verbeterd worden. Steeds meer mensen shoppen namelijk digitaal en komen alleen naar het centrum voor een snelle boodschap. Door het toevoegen van beleving, meer divers aanbod en het verbeteren van het fysieke kwaliteitsniveau willen we inwoners en toeristen langer vasthouden in onze centra.

We zetten in op de versterking van de identiteit en beleving en zetten in op een toename van mogelijkheden in de Bommelerwaard (dag- en verblijfsrecreatie).

- We gebruiken herkenbare marketing en promotie.
- We ontwikkelen aantrekkelijke en gevarieerde routenetwerken en breiden bestaande routenetwerken uit (wandelen, fietsen (bijvoorbeeld bloesem fietsroute) en varen).

- We versterken de verbinding met de overkant van de Maas (met bijvoorbeeld pontjes).
- We versterken het aanbod van dagrecreatie om de behoefte aan beleving van de toerist te vervullen (bijvoorbeeld champignonexperience, escape room, een thema fietsroute of een streekproductenmarkt). Met het ontbreken van voldoende aanbod in dagrecreatie is er ook in het bijzonder aandacht voor de kernen Ammerzoden, Hedel en Kerkdriel.
- We versterken het aanbod van verblijfsrecreatie. We zetten in op het vitaliseren van bestaande campings en resorts en stimuleren de toename van kleinschalige en middelgrote verblijfsrecreatie (camperplaatsen, kwalitatieve B&B's en boetiekhotels).

3.2.4. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners

ECONOMIE, LANDBOUW EN TOERISME

3.2.5. Overkoepelende trends en ontwikkelingen

- Herstructureringsopgave bedrijventerreinen, kwaliteitseisen 'nieuwe economie'.
- Nieuwe manier van werken: minder/andere vraag kantoorpanden. Indien de trend van thuiswerken doorzet, dan wel aanblijft na de coronapandemie, dan kan dat leiden tot ander gebruik van kantoren (minder kantoorbehoefte en in kantoren meer online-overlegruimten en minder open werkplekken). Het is vooralsnog echter onzeker of er een effect is. Flexibel werken betekent ook op onregelmatigere tijden werken. Werken wordt dan ook steeds meer gecombineerd met ontspanning.
- Transitie circulaire economie en innovatie in alle bedrijfssectoren en de landbouw.
- De energietransitie gaat overal in Nederland zorgen voor nieuwe banen. Welke banen dat precies zullen zijn is onzeker en de mate waarin de vraag naar arbeid stijgt verschilt per regio - waarschijnlijk de komende jaren arbeidsintensief werk door de toename van energiebesparingsactiviteiten zoals het isoleren van gebouwen, de installatie van zonnepanelen en warmtepompen en de bouw van windmolens.
- Uitrol van 5G-netwerk. Het mobiele netwerk (5G) is niet meer gelimiteerd tot het leveren van spraak-, beeld- en dataverbinding, maar wordt ook gebruikt om diverse economische en maatschappelijke sectoren te digitaliseren en te verbinden. Het gaat hierbij om sectoren met een eigen specifieke mobiele communicatie behoefte, bijvoorbeeld veiligheidsdiensten (crowdcontrol), energie-sector (smart grid) en de gezondheidssector (gezondheidsmonitor). Small cells zullen een steeds belangrijkere rol spelen bij de ontwikkeling van mobiele netwerken. Oorzaken hiervan zijn de groeiende populariteit van 'smart devices' (bijvoorbeeld mobiele telefoons, tablets, en smartwatches).
- Duurzame transitie landbouw, lagere impact op milieu.
- Veronderstelde transitie van dierlijke naar plantaardige productiesystemen (WOT Natuur & Milieu). Daardoor voorziet de agrarische sector ook een verschuiving van voornamelijk veeteelt naar akker- en tuinbouw en verwacht men geen toename van het aantal intensieve veehouderijen.
- De landbouw zal op gronden die minder geschikt zijn voor akker- en tuinbouw, de ruimte gaan delen met andere functies, zoals waterberging, CO2-vastlegging, opwekking van duurzame energie en behoud en herstel van biodiversiteit. Hierdoor, en door de uitbreiding van het stedelijk gebied, is netto sprake van een afname van het areaal landbouwgrond. Deze treft vooral het areaal grasland.
- Het buitengebied verandert mede door stoppende agrariërs en krijgt ook meer en meer een belangrijke recreatieve functie.
- Door de groeiende welvaart hebben mensen steeds meer vrije tijd. Het aanbod aan mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding is dan ook enorm gegroeid, waarbij de nadruk ligt op dagrecreatie of korte uitstapjes. Men zoekt naar beleving en verrijkende ervaringen, waarbij de authenticiteit van de plek erg belangrijk is.
- Mens-natuur relatie is aan het veranderen (versnelling door corona). Mensen willen weer in contact met de natuur komen.

MILIEU, GEZONDHEID EN LEEFBAARHEID Kerkdriel

- Ontmoetingsplekken Leyenstein en de Kreek
- Dorpshuis de Boxhof
- Speelplek
- Zwemplekken bij Zandmeren
- Wandelroute
- Entree kern
- Maatschappelijk cluster
- Sportcluster
- Centrumcluster
-
- Knelpunten**
- Transport buisleidingen
- Aandachtsgebied 'externe veiligheid'
- Belasting van lint door (vracht)verkeer
- Bereikbaarheid hulpdiensten uiterwaarden
- Aandachtspunt intensiteit wegverkeer
-
- Kansen**
- Versterken recreatieve route(s)
- Zuidelijke Ontsluitingsroute (ZOR)
- Nieuwe halte buurtbus (zomerdienstregeling)
- Aanleg vrijliggend fietspad

3.3. Milieu, gezondheid en leefbaarheid

3.3.1. Milieu

Huidige situatie

In een recente peiling van de GGD (peiljaar 2020) is aan inwoners van Maasdriel gevraagd of zij ernstige overlast ervaren door geluidshinder of geurhinder. Met ernstige overlast wordt bedoeld dat inwoners de overlast een cijfer 8 of hoger hebben gegeven. Het percentage inwoners dat hierop een bevestigend geeft is in alle kernen laag, waarbij de verschillen tussen de kernen ook minimaal is. Eerder gaf ook al (slechts) 1% van de jongeren uit de vierde klas van het voortgezet onderwijs aan last te hebben van lawaai of geluid in zijn/haar omgeving (peiljaar 2019). Het lage percentage uit deze peilingen komt overeen met het lage aantal geluid- en stankklachten in Ammerzoden (gegevens Omgevingsdienst Rivierenland 2021).

Een aantal zaken valt in de gezondheidspeiling van 2020 wel op. Zo is bij alle oorzaken/bronnen van geluidshinder de score in Maasdriel iets toegenomen ten opzichte van 2016. Denk daarbij aan lawaai van wegverkeer, vliegverkeer, industrie/bedrijven en burelen. Ook valt op dat inwoners van Maasdriel een stuk meer geluidshinder ervaren van vliegverkeer dan regionaal het geval is. Ook ervaren inwoners van Kerkdriel vaker geluidshinder door windturbines, in vergelijking met de rest van de gemeente. Tot slot ervaren inwoners van Maasdriel iets meer geuroverlast dan regionaal het geval is, met name geuroverlast door landbouw- en veeteeltactiviteiten.

Vanuit het oogpunt externe veiligheid (risico's voor mens en milieu bij gebruik, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen) zijn er enkele bijzonderheden in en rond Kerkdriel. Op het industrieterrein Nijverheidsstraat (aan de Hoorzik) en binnen het gebied van de Grote Ingh bevinden zich bedrijven waarmee vanuit het oogpunt van externe veiligheid rekening gehouden moet worden. Vanuit het oogpunt van milieu (onder andere geluid- en geurhinder) zijn er ook aandachtspunten

te benoemen. Sommige bedrijvigheid in Kerkdriel leidt tot een aantasting van de woonkwaliteit in de dorpskern. Het gaat dan om de zandopslagbedrijven die zijn gevestigd op de Steigerboom. Het zware verkeer dat over de Paterstraat rijdt zorgt voor overlast (geluid en trillingen). Ook zijn er locaties in de kern aanwezig waar de afgelopen jaren meer dan tien geluid- of stankklachten zijn gemeld.

Luchtverontreiniging is deels afkomstig van veehouderijen en deels van verkeer en andere bronnen. De advieswaarde van de WHO voor de jaargemiddelde concentratie fijnstof (PM10), dat lokaal met name afkomstig is van veehouderijen, is 15 microgram/m³ of lager. In Kerkdriel is dat 18-19 microgram/m³ (Atlas Leefomgeving, peiljaar 2019). Voor stikstofdioxide (NO₂), dat met name van verkeer afkomstig is, adviseert de WHO 10 microgram/m³ of lager. In Kerkdriel is dat (afhankelijk van de locatie) tussen de 14-18 microgram/m³. De GGD benadrukt dat iedere beperking van luchtverontreiniging tot gezondheidswinst leidt en adviseert daarom bronmaatregelen voor de verlaging van concentraties van onder andere PM10 en NO₂. Indien beperking niet mogelijk is adviseren zij om ieder geval een 'stand still' te realiseren. Een maatregel om blootstelling aan luchtverontreiniging zo veel mogelijk te voorkomen is het vergroten van de afstand tussen kwetsbare objecten, zoals woningen, en bronnen zoals veehouderijen en wegen. Door schone mobiliteit, duurzame landbouw en circulaire economie is het de verwachting dat de luchtkwaliteit verbetert in de aankomende jaren.

Beleidsuitspraken

We hebben een veilige, schone en gezonde leefomgeving, zowel boven als onder de grond:

- Wij onderzoeken (naar aanleiding van de Omgevingswet) hoe wij voor verschillende (deel)gebieden omgaan met onze (nieuwe) bestuurlijke afwegingsruimte als het gaat om milieu (geluid, geur, trillingen, licht en bodem).
- We zorgen voor een schone en nette leefomgeving door goed beheer van de openbare ruimte/ons grondgebied (van groen, wegen, zwerfafval en openbare verlichting).
- Het is gewenst (milieu)hinderlijke bedrijven ten behoeve van de leefbaarheid

Opgaven en projecten

Milieu en externe veiligheid: ontwikkelen van gebiedsgericht beleid voor milieuhinder (onder andere geur, geluid, trillingen en luchtkwaliteit) en externe veiligheid (risico's brand, explosies en gifwolken) ter voorbereiding op de nieuwe spelregels van de Omgevingswet. Specifieke opgave hierin is de omgang met aandachtsgebieden van bedrijvigheid en verkeer in de dorpskern.

Bodem en ondergrond integreren in beleid en regels voor de fysieke leefomgeving (bescherming, gebruik en beheer) met het oog op de nieuwe spelregels van de Omgevingswet. Daarbij aandacht voor hoe bodem en ondergrond een bijdrage kan leveren aan het realiseren van maatschappelijke opgaven en behoeften.

zoveel mogelijk uit te plaatsen uit de woonkernen en linten.

- Wij dragen in samenwerking met de veiligheidsregio en de omgevingsdienst zorg voor een ruimtelijk ordeningsproces waarin veiligheidsrisico's vroegtijdig worden onderkend en meegewogen. Zo willen we ook de veiligheid rondom de energietransitie borgen.
- We maken inwoners en ondernemers in Maasdriel bekend met de mogelijke veiligheidsrisico's en wat zij zelf kunnen doen ter voorbereiding op een calamiteit of hoe te handelen tijdens een crisis.
- We gaan op een milieu hygiënisch verantwoorde manier om met grond en bevorderen verantwoord gebruik van vrijkomende grond. We voorkomen milieuhinder en milieuvervuiling (zorgplichten). Ten aanzien van bodem en ondergrond vormen de Nota Bodembeheer en de bodemkwaliteitskaarten hiervoor samen het kader.

3.3.2. Gezondheid

Huidige situatie

Uit cijfers van de GGD Gelderland-Zuid uit 2020 blijkt dat 77% van de volwassen inwoners van Maasdriel een goede gezondheid ervaart. Het aantal ouderen in de samenleving stijgt de komende jaren. Volgens het CBS is de verhouding 65-plussers ten opzichte van de leeftijdsgroep 20-65 jaar in 2021 34%. De prognose van het CBS is dat dit percentage in 2040 stijgt naar 48%. Het is belangrijk om woningen, voorzieningen en de fysieke leefomgeving hierop in te richten. In vergelijking tot de regio beoordelen relatief veel inwoners van Maasdriel hun geluk met een 8 of hoger. 60% van de volwassen inwoners is gelukkig. Onder jongeren is dit een stuk hoger, namelijk 90%.

In de sociale gezondheid van de inwoners van Kerkdriel zijn wel enkele aandachtspunten te benoemen.

Inwoners van Kerkdriel scoren iets hoger op het risico op angst en depressie en op het ervaren van eenzaamheid dan het gemiddelde van Maasdriel

(11% tegenover 10%). Hoewel dit gelijk ligt aan het landelijk gemiddelde, is dat een aandachtspunt omdat inwoners hierdoor gezondheidsrisico's lopen. Een ander aandachtspunt is dat inwoners van Kerkdriel minder dan gemiddeld af en toe iets doen voor de burens (56% tegenover 64% in Maasdriel) en minder vaak minstens één keer per week contact hebben met hun burens (49% tegenover 58% in Maasdriel). Bovendien doet nog geen één op de vijf inwoners van Kerkdriel aan vrijwilligerswerk (18% tegenover 24% in Maasdriel). In een samenleving die steeds verder individualiseert en waar eenzaamheid toeneemt is aandacht voor de sociale cohesie dan ook een aandachtspunt.

Ook in de fysieke gezondheid zijn enkele aandachtspunten te benoemen. Er is landelijk een trend zichtbaar dat mensen ongezondere leefstijlen aannemen. In Kerkdriel hebben relatief veel inwoners overgewicht (59% tegenover 49% landelijk). Het betreft voornamelijk ouderen en praktisch opgeleiden, maar zeker ook andere groepen inwoners. Het percentage inwoners met obesitas (15%) ligt overigens lager dan het gemiddelde van de gemeente (17%) en komt overeen met het landelijk gemiddelde (15%). Ook voldoen minder mensen aan de beweegrichtlijn ten opzichte van de rest van Maasdriel en het landelijk gemiddelde (35% tegenover 41% voor Maasdriel en 49% landelijk). In Kerkdriel eet bovendien net iets meer dan een derde van de inwoners dagelijks groente en fruit (34% en 35%). Dit is lager dan het gemiddelde van de gemeente (36% en 38%) en fors lager dan het gemiddelde van de regio (46% en 41%). Met name (jong) volwassenen eten minder gezond (weinig groente fruit). Het overmatig alcoholgebruik in Maasdriel is in de afgelopen jaren wel sterk teruggedrongen, hierin zit dus een positieve trend. Het percentage inwoners uit Kerkdriel dat voldoet aan de landelijke richtlijn voor alcoholgebruik is gelijk aan het gemiddelde van de gemeente (35%), maar ligt nog steeds lager dan het gemiddelde van de regio (42%) en de rest van het land (43%).

Tot slot de economische gezondheid, die laat zien dat 7% van de inwoners moeite heeft met rondkomen. Dit percentage ligt ongeveer gelijk aan de rest van de gemeente (8%) en is lager dan de rest van de regio (12%). Positief is dat het

percentage inwoners van Maasdriel (16%) dat aangeeft geen buffer te hebben, om onverwachte noodzakelijke uitgaven op te kunnen vangen, lager is dan het regionale percentage (21%). In Kerkdriel ligt dat percentage ongeveer gelijk aan het gemiddelde van de gemeente (15%). Belangrijk aandachtspunt landelijk is dat er een groeiende kloof is tussen theoretisch- en praktisch opgeleiden. Dat uit zich in financiële middelen, keuzemogelijkheden en zelfs gezondheid. Hierdoor neemt de ongelijkheid toe.

Beleidsuitspraken

We stimuleren een gezonde leefstijl voor al onze inwoners, waarbij de focus ligt op positieve gezondheid, preventie en zelfredzaamheid.

- We werken verder aan het programma 'Maasdriel Gezond'. Samen met maatschappelijke partners in het netwerk op het gebied van onder andere jeugd en zorg wordt gewerkt aan activiteiten op het gebied van een gezonde leefstijl en de aanpak van overgewicht.
- We hebben een inclusie-agenda, waarbij de focus ligt op het 'meedoen in de samenleving' en op het geaccepteerd en veilig voelen door alle inwoners. Pijlers van het beleid die relevant zijn voor de Kernvisies, zijn: 1. bereikbaarheid, 2. fysieke toegankelijkheid en 3. ontmoeten.
- Om een zo gezond mogelijke en gifvrije leefomgeving voor mens en dier te behouden en te bereiken geven we (meer) aandacht aan preventie en een duurzame en verantwoorde bestrijding van onkruid, ziekte en plagen. We geven voorlichting over onderwerpen die gezondheid betreffen (bijvoorbeeld stoken van hout en aanplanten groen/ontsteden tuinen).

De inrichting van onze leefomgeving stimuleert ontmoeting en een gezonde leefstijl en we hebben een veilige, schone en gezonde leefomgeving, zowel boven als onder de grond.

- Bij de inrichting van de leefomgeving zorgen we voor een goede milieukwaliteit, veilige verkeersverbindingen, passende huisvesting, voldoende toegankelijke voorzieningen voor alle doelgroepen om elkaar te ontmoeten en om te bewegen, sporten en spelen. Ook zorgen we voor voldoende koele plekken

Opgaven en projecten

Samen met inwoners onderzoeken hoe (per kern / buurt) de fysiek-ruimtelijke inrichting kan bijdragen aan de sociale samenhang en een gezonde leefstijl van de bewoners. We richten ons daarbij op maatregelen die op buurtniveau tot verbetering van de leefomgeving en gezondheid leiden en tot vermindering van gezondheidsachterstanden.

Vergroenen van de openbare ruimte ten behoeve van de leefbaarheid en uitstraling van de buurt. Hierbij geven we ook uitvoering aan het speelruimtebeleid.

Toewerken naar een inclusieve inrichting van de openbare ruimte en voorzieningen. We hebben steeds meer oog voor onze kwetsbare inwoners en onze inwoners die wat meer ondersteuning nodig hebben om mee te kunnen doen in de maatschappij.

en routes in en naar de woon- en werkomgeving (met name voor kwetsbare groepen).

- We zetten in op behoud en ontwikkeling van voorzieningen die uitnodigen tot ontmoeten en bewegen, zowel in de openbare ruimte als binnen. Daarbij is meer aandacht voor voorzieningen waar je kunt samen komen, je kunt ont-plooien en bijvoorbeeld gezamenlijk een gezonde maaltijd kunt eten.
- We werken toe naar een inclusieve inrichting van de openbare ruimte en voor-zieningen, zoals het toegankelijk maken voor mindervaliden en/of het laag-drempeliger toegang tot voorzieningen mogelijk maken (denk aan kosten of openingstijden).
- We verbeteren fietsverbindingen en wandelpaden, waaronder de aanleg van (snelle) fietsroutes tussen de kernen en bij elke kern een 'wandellommetje' (wandelfaciliteiten). We faciliteren en stimuleren initiatieven van bewoners en organisaties die gericht zijn op ontmoeten en bewegen, waaronder (de aanleg van) dorpsommetjes.

3.3.3. Leefbaarheid

Huidige situatie

Kerkdriel kenmerkt zich onder andere door het actieve verenigingsleven. Hoewel de dorpshuisfunctie is belegd bij De Kreek, ontmoeten inwoners elkaar op verschillende plekken. Denk daarbij aan het dorpscentrum, bij de Zandmeren en de jachthaven (vooral populair onder jongeren), bij de lokale sportvereniging en bij woonzorgcentrum de Leyenstein. De verschillende ontmoetingsplekken zorgen er soms voor dat inwoners niet weten waar ze terecht kunnen en wat er allemaal mogelijk is. Het is belangrijk dat er voldoende aantrekkelijke ontmoetingsplekken zijn, voor verschillende doelgroepen, maar met name voor ouderen, kwetsbare inwoners en jongeren (12-16 jaar). Door vergrijzing en ontgroening (afname aandeel jongeren in bevolking) staat de saamhorigheid en het actieve verenigingsleven onder druk. Verenigingen hebben steeds meer moeite om vrijwilligers te vinden. De groep actieve vrijwilligers waaruit de verschillende vereni-

gingen en initiatieven putten wordt steeds kleiner. Mede omdat actieve inwoners te oud worden om bepaalde taken uit te voeren.

Verder is er nog een aantal aandachtspunten voor de leefbaarheid in het dorp. Relatief weinig inwoners geven hun woonomgeving een cijfer 8 of hoger (71%). Gemiddeld in Maasdriel ligt dit percentage hoger (77%). Inwoners uit Kerkdriel beoordelen hun woonomgeving lager dan het gemiddelde van Maasdriel, op alle drie de factoren die in een recente peiling van de GGD zijn meegenomen (woon-omgeving, voldoende groen in de buurt en cijfer groen in de buurt). Op sommige plekken is verder sprake van overlast, waardoor inwoners zich onveilig voelen. Het Mgr. Zwijsenplein is bovendien (vooralsnog) niet echt ingericht als aantrekkelijk verblijfsgebied. Dit komt onder andere door het gebruik van het plein als parkeerplaats.

De infrastructuur in Kerkdriel heeft de opbouw van een grid, waarin de historische bebouwingslinten nog steeds als hoofdontsluiting functioneren. Vanaf deze ontsluitingswegen zijn de verschillende wijkontsluitingen en erftoegangswegen bereikbaar. Deze ontsluitingsstructuur is nu al niet optimaal, maar heeft ook onvoldoende capaciteit om toekomstige (woningbouw)ontwikkelingen in Kerkdriel, die leiden tot extra verkeersstromen, op te vangen. De geplande ruimtelijke ontwikkelingen (onder andere op het gebied van recreatie) hebben een toename van de mobiliteitsvraag in de gemeente tot gevolg. Deze mobiliteitstoename uit zich in het gebruik van vervoerswijzen en de vraag naar passende infrastructuur, maar ook in de drukte op de wegen (intensiteit). Tijdens de ochtend- en avondspits kent het dorp een grote uit- en instroom van autoverkeer, met als gevolg dat het verkeer op deze momenten vertraging ondervindt bij het kruispunt tussen de Wordenseweg, de Kerkstraat en de Duitse Weistraat. De doorgaande route voor gemotoriseerd (vracht)verkeer afkomstig uit de Zandmeren loopt daarnaast via de Paterstraat en zet daar de leefbaarheid onder druk. Met de Zuidelijke Ontsluitingsroute (ZOR) ontstaat ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en worden door de andere wegstructuur die ontstaat verschillende wegen ontlast (onder andere de Paterstraat en de provinciale weg door Velddriel).

Per openbaar vervoer is de bereikbaarheid goed op orde en het aanbod past bij de behoefte. De buurtbus krijgt zelfs extra haltes bij de Piekenwaardweg en de Zandmeren (zomerdienstregeling). Een missende schakel in het netwerk van openbaar vervoer is nog wel de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen. Het grootste deel van de bedrijventerreinen is niet bereikbaar met de bus. Ook positief is dat de bereikbaarheid van de kern voor het fietsverkeer goed op orde is. De kern is verbonden door een door- en schoolfietsroute. Bekend is wel dat in het huidige fietsnetwerk niet op alle door- en schoolfietsroutes goede fietsvoorzieningen beschikbaar zijn, zoals vrij liggende fietspaden. Bedrijventerreinen zijn tot aan de grens van het terrein goed bereikbaar met de fiets, maar op de terreinen zelf is geen veilige plek voor fietsers. Aandachtspunt is dat de leefbaarheid op diverse locaties in de gemeente onder druk staat door een hoge parkeerdruk of overlast van foutgeparkeerde auto's of vrachtwagens. Met name in het centrumgebied en de oudere woonwijken is de parkeerdruk hoog. In het centrum wordt hierdoor regelmatig buiten de vakken geparkeerd, wat leidt tot een rommelig beeld.

In het algemeen zijn er verder geen echt onveilige verkeerssituaties in de gemeente Maasdriel (ongevallen hotspots). Toch blijft (met name) de verkeersveiligheid in de omgeving van scholen een continu aandachtspunt. Vanuit een proactieve aanpak zijn er in de afgelopen jaren wel maatregelen getroffen. Zo is bij alle scholen een schoolzone voor het verkeer ingesteld, dus ook in Kerkdriel. Blijvend aandachtspunt is dat aan de Kerkstraat een deel van de weggebruikers geen gebruik maakt van de parkeerplaats bij de school, maar blijft rondrijden door de wijk. Dat leidt tot relatief grote drukte op de weg bij het brengen en halen. Met het plaatsen van een verkeerslicht langs deze 50 kilometer weg is de verkeersveiligheid wel goed gewaarborgd. Er zijn nu genoeg veilige routes voor kinderen om over te steken.

Met het gevoel van veiligheid zit het goed in Kerkdriel. Inwoners geven aan dat ze blij zijn met de zichtbare handhaving in hun dorp door de boa's en de politie en ze hebben het idee dat er steeds meer gedaan wordt in de aanpak van criminaliteit.

De veiligheidscijfers ondersteunen het gevoel van veiligheid. In 2018 vonden er drie vernielingen of misdrijven per 1000 inwoners plaats. Ter vergelijking: in heel Nederland vonden er gemiddeld zes vernielingen of misdrijven per 1000 inwoners plaats.

Beleidsuitspraken

De kernen in onze gemeente zijn toekomstbestendige krachtige kernen.

- We willen een gemeente zijn met levendige dorpen en inwoners die elkaar helpen. We geven ruimte aan inwoners die initiatief nemen om het prettig wonen en leven in de dorpen te versterken. We faciliteren, denken mee en ondersteunen zodat inwoners eigenaar blijven van hun initiatieven.
- We blijven kerngericht werken, waarbij we van buiten naar binnen werken en participatie en verbindingen leggen centraal staat. Dat doen wij samen met de dorpsraden, verenigingen en andere betrokkenen.
- We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen kan deelnemen: we hebben een inclusie-agenda, waarbij de focus ligt op het 'mee-doen in de samenleving' en op het geaccepteerd en veilig voelen door alle inwoners. Pijlers van het beleid die relevant zijn voor de Kernenvisies, zijn: 1. bereikbaarheid, 2. fysieke toegankelijkheid en 3. ontmoeten. We werken toe naar een inclusieve inrichting van de openbare ruimte en voorzieningen. We verbijzonderen verblijfsplekken en verbinden deze met elkaar.
- Samen met de cultuursector maken we het cultuuraanbod (meer) zichtbaar. We faciliteren en subsidiëren culturele initiatieven die bijdragen aan ontmoeting. We onderhouden bestaande kunst in de openbare ruimte. Als inwoners initiatief nemen om een nieuw kunstwerk te realiseren in de openbare ruimte en er blijkt vanuit de samenleving breed draagvlak en financiële middelen voor het initiatief te zijn, denken wij hierover constructief mee.
- Om de leefbaarheid op peil te houden mogen (ruimtelijke) ontwikkelingen geen parkeerproblemen in de (bredere) omgeving veroorzaken. Initiatiefnemers zorgen dat parkeeroplossingen niet ten koste gaan van de kwaliteit van de leefomgeving.

We zetten in op behoud van activiteiten om de leefbaarheid in de kernen te borgen.

- We zetten in op ondersteuning van een ontmoetingsplek per dorp. Daarbij is meer aandacht voor voorzieningen waar je kunt samen komen en je kunt ontplooien. Het is belangrijk dat er voor iedereen wat te doen is (meerdere partijen aanhaken).
- We zetten maatschappelijk vastgoed in voor beweging en gezondheid, ontmoeting, ontwikkeling en verduurzaming. We achten het behoud van maatschappelijke functies belangrijker dan het behoud van individuele gebouwen. De doelstelling is om activiteiten en voorzieningen in de kernen in stand te houden met de inzet van de lokale gemeenschap, zolang hiervoor behoefte en draagvlak in de maatschappij aanwezig is. Als er bij toekomstige ontwikkelingen mogelijkheden zijn om diverse maatschappelijke functies samen te brengen in één gebouw, dan wordt hierop ingezet.
- In de openbare ruimte is er voldoende en veilige speelruimte. Belangrijk is het blijven aanbieden van een gevarieerd en evenwichtig speelaanbod en de bewustwording van de bespeelbare openbare ruimte (informele speelruimte). We zetten in op behoud en ontwikkeling van voorzieningen die uitnodigen tot ontmoeten en bewegen, zowel in de openbare ruimte als binnen. Bij nieuwe ontwikkelingen worden eisen gesteld aan het aantal en de kwaliteit van (buiten)ruimte en speelvoorzieningen. Het doel is om alle leeftijdsgroepen uit te nodigen om te ontmoeten en bewegen in de openbare ruimte / buitenlucht.
- Bij uitbreiding, herstructurering of transformatie van stedelijk gebied moet naar de ruimte voor voorzieningen gekeken worden. Dit biedt ruimte voor meer groen om in te bewegen. Denk daarbij aan speelruimte, wandel/hardloopommetjes, goede (snelle) fietsverbindingen, aantrekkelijke ontmoetings- en verblijfsmogelijkheden en maatschappelijke voorzieningen voor jongeren en ouderen.

Wij hebben een goede en veilige bereikbaarheid voor alle doelgroepen voor ogen.

- We creëren een fietsnetwerk met een goede samenhang tussen fietsroutes, doorfietsroutes, schoolroutes, overige hoofdfietsroutes en recreatieve rou-

tes, waarbij we streven naar een bundeling van het snel-, school-, en doorfietsverkeer. Wat betreft nieuwe fietsinfrastructuur zet de gemeente in op de realisatie van de snelle fietsroute 's-Hertogenbosch – Zaltbommel en is er de wens voor een fietsroute 's-Hertogenbosch – Kerkdriel, via een nieuwe brug langs de A2-brug over de Maas.

- Voor de leefbaarheid houden we de overlast als gevolg van verkeer binnen de acceptabele grenzen. Dit komt neer op het reduceren van vrachtverkeer binnen de kernen en het omleiden van doorgaand verkeer (verkeer op de juiste plaats) en het realiseren van een inrichting van wegen die hard rijden ontmoedigd. In de rustige gebieden zijn eenduidige en doordachte verkeersmaatregelen gerealiseerd om de verkeersveiligheid te vergroten en is er voldoende ruimte voor voetgangers. Het voorgaande doen we volgens de Duurzaam Veilig-principes.
- De omgeving van de scholen en de routes hiernaartoe hebben extra aandacht. Wij werken nauw samen met de scholen daar waar gedrag en inrichting van de omgeving sterk met elkaar samenhangen.
- We stimuleren voornamelijk duurzame vormen van mobiliteit, waaronder fietsverkeer en elektrisch vervoer. Op het gebied van bereikbaarheid zetten we in op goede voorzieningen, zoals stallingen en een goede laadinfrastructuur (ook op recreatieve routes).
- We zetten in op het op peil houden van het huidige verzorgingsniveau van het openbaar vervoer. We hebben daarbij aandacht voor de sociale functie die het OV heeft voor ouderen, jongeren en kwetsbare inwoners.
- Specifiek voor Kerkdriel geldt dat we het lang parkeren in het centrum zoveel mogelijk weren en doorverwijzen naar daarvoor geschikte terreinen aan de Kerkstraat/lpperakkeren en bij het gemeentehuis.

Samen voor een veilige woon- en leefomgeving.

- Met onze acties richten wij ons op een zo veilig en gezond mogelijke leefomgeving. Hiertoe betrekken we (sociale) veiligheid en gezondheid bij nieuwe ontwikkelingen en houden we bij planvorming rekening met deze aspecten. We werken aan een fysieke en (sociaal) veilige omgeving door de aanpak

van overlast en probleemsituaties (onder andere door ingrepen in de openbare ruimte met betrekking tot openbare verlichting en verkeersveiligheid, woonwijken met keurmerk en voorzieningen voor jongeren).

- We hebben extra aandacht voor de veiligheid bij doorontwikkeling van recreatie en toerisme en bij toename van evenementen en festivals. We letten op de bereikbaarheid (van hulpdiensten), verkeersveiligheid, overlast en andere veiligheidsaspecten die hierbij een rol spelen. Met name de uiterwaarden (bereikbaarheid hulpdiensten) en de smalle dijken (verkeersveiligheid) zijn aandachtspunten.
- Inwoners voelen zich betrokken bij hun omgeving en leveren een belangrijke bijdrage aan de veiligheid en leefbaarheid. Inwoners zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor hun directe woon- en leefomgeving, waarbij wij het als onze taak zien om de voorwaarden te scheppen waaronder aan deze verantwoordelijkheid vorm en inhoud kan worden gegeven. Wij gaan hierbij zoveel als mogelijk uit van een kerngerichte aanpak.
- Integrale en adequate toezicht en handhaving is van grote betekenis voor de verbetering en instandhouding van de kwaliteit van de leefomgeving en voor het tegengaan van verloedering van de openbare ruimte (en ondermijnende criminaliteit). Drugsoverlast is een specifiek aandachtspunt. Wij laten samen met onze partners zien dat we het onderwerp veiligheid serieus nemen en pakken tijdig de juiste acties op om het (subjectieve) veiligheidsgevoel van inwoners te verbeteren.

Opgaven en projecten

Het komen tot een aantrekkelijk en levendig lokaal dorpscentrum. Zie ook paragraaf 3.2.

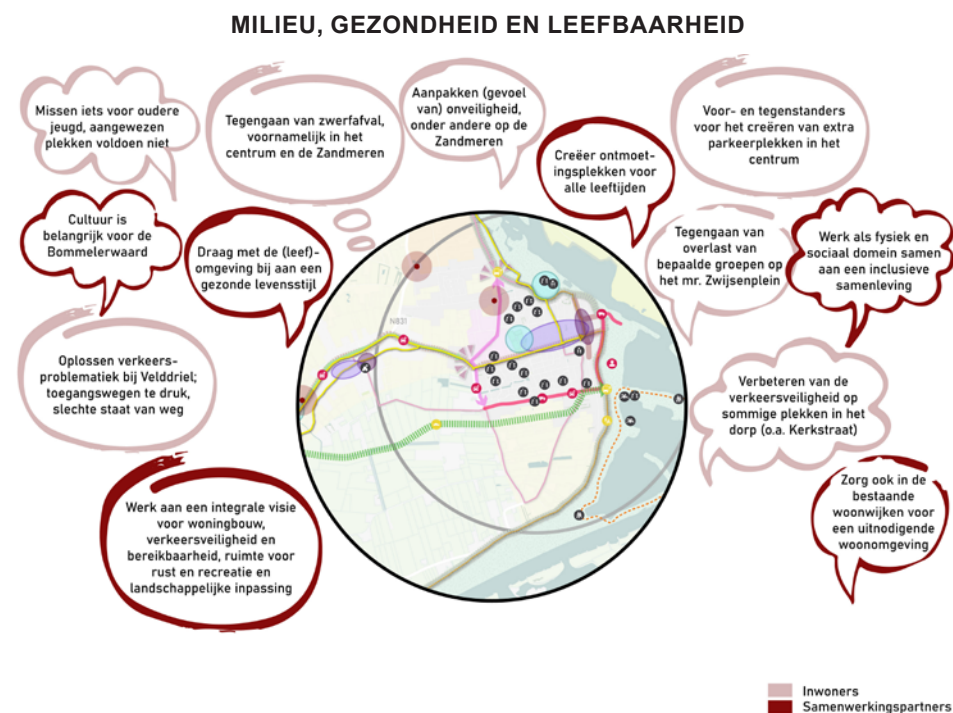
Verbeteren mobiliteitsgebruik voor alle doelgroepen, een goede bereikbaarheid van het dorp en een verkeersveilige situatie.

- Verbeteren van de verkeersontsluiting van het dorp: overlast door sluipverkeer en zwaar verkeer op lokale wegen tegengaan en borgen bereikbaarheid bedrijven, winkels en voorzieningen. Infrastructurele aanpassingen zullen nodig zijn om lokale/nieuwe knelpunten als gevolg van de groei van de economie en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op te vangen.
- Bij herstructurering van bestaande woonwijken indien mogelijk de bestaande parkeersituatie verbeteren.
- Realiseren van voldoende (overdekte) fietsenstallingen in het centrum, op logische plaatsen bij voorzieningen en in woongebieden.
- Plaatsen van oplaadpunten voor e-bikes bij recreatieve voorzieningen.
- Specifieke opgave is de realisatie van Zuidelijke Ontsluitingsroute (ZOR) vanaf de A2 naar Kerkdriel/Zandmeren. Aandachtspunten bij realisatie zijn: landschappelijke inpassing, bereikbaarheid centrum vanaf deze ontsluiting, noodzakelijke aanpassing noord-zuid wegen, gebiedsvisie op de zuidrand van Kerkdriel (ontwikkelingsmogelijkheden).
- 30kmh-zones in Kerkdriel, Velddriel en Hoenzadriel verbeteren (2026-2030).
- Reconstructie Wordenseweg (onder andere verbeteren entree dorp).
- Herinrichting centrumgebied (onder andere verbeteren verkeerssituatie).

Inzicht krijgen in locaties waar inwoners zich onveilig voelen en samen nadenken over (laagdrempelige) oplossingen.

Specifiek aandachtspunt is de veiligheid bij doorontwikkeling van recreatie en toerisme en bij toename van evenementen en festivals. Het gaat dan met name op de bereikbaarheid (van hulpdiensten), verkeersveiligheid, overlast en andere veiligheidsaspecten die hierbij een rol spelen. Momenteel zijn met name de uiterwaarden en de smalle dijken hier niet op ingericht.

3.3.4. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners

3.3.5. Overkoepelende trends en ontwikkelingen

Gezondheidsbescherming en milieu:

- Luchtkwaliteit in Nederland verbetert in de toekomst, lokale verschillen blijven bestaan. Verwachte verbetering luchtkwaliteit, door schonere mobiliteit en duurzame landbouw. Daarnaast verwacht men ook een verbetering van de bodemkwaliteit.
- Door klimaatverandering wordt het risico op inklinking van de bodem en droogtestress groter.
- Druk op de ondergrond neemt toe, doordat er steeds meer kabels en leidingen worden toegevoegd. Denk bijvoorbeeld aan de benodigde kabels en leidingen

voor de energietransitie.

- Gezondheidsbescherming, milieu, externe veiligheid en bodem worden onder de Omgevingswet meer sturend voor ruimtelijke ontwikkelingen. Gezondheid wordt nadrukkelijker meegenomen in de afweging.

Positieve gezondheid en leefbaarheid:

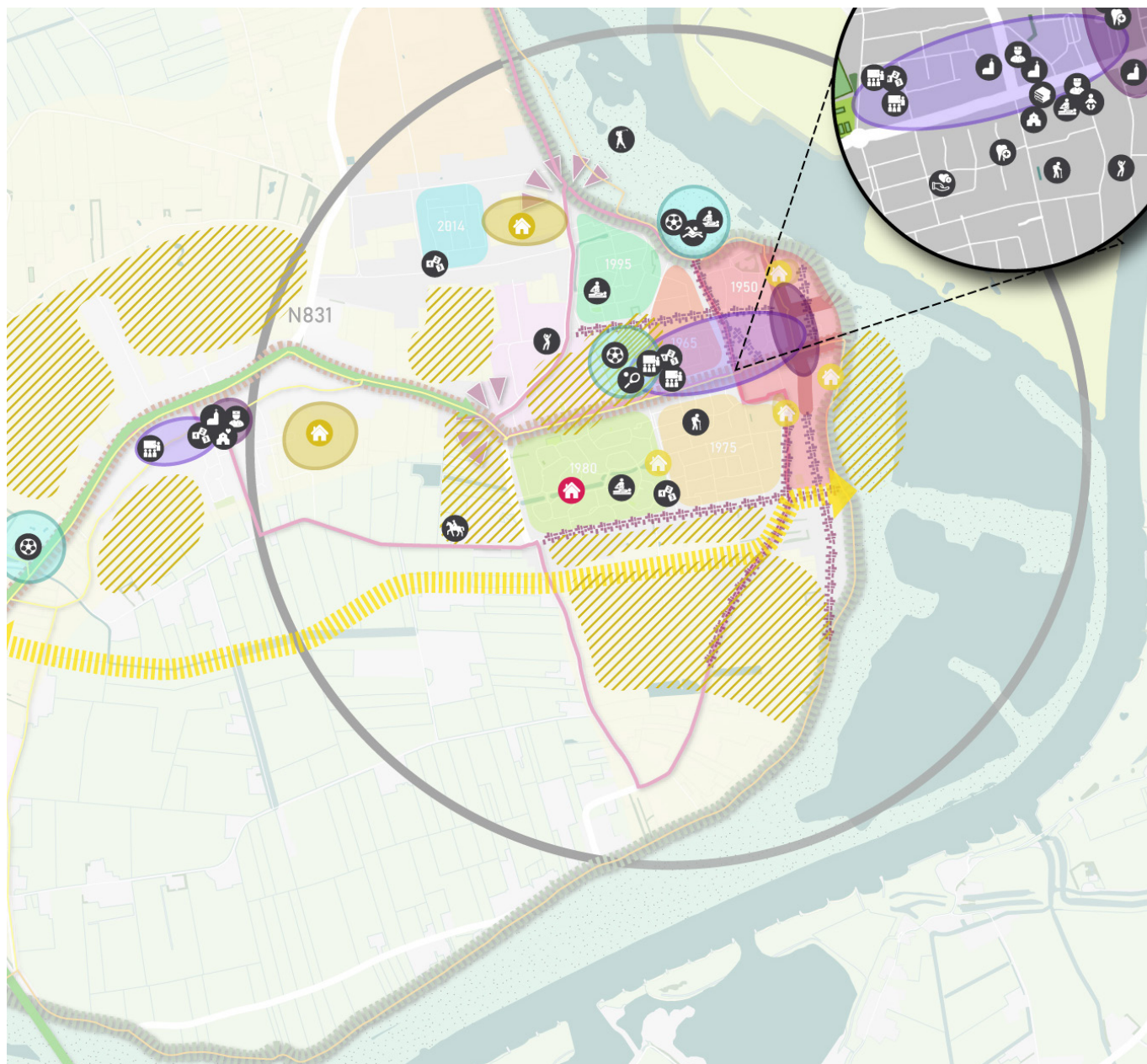
- De kijk op de gezondheidszorg wordt steeds breder. Het (sociaal) welbevinden heeft namelijk ook een grote invloed op de gezondheid. De nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens en niet op de beperkingen of ziekte zelf.
- Op het gebied van leefstijl zijn er zowel gunstige als ongunstige toekomstige ontwikkelingen. Een positieve ontwikkeling is dat de dalende trend in roken doorzet en mensen steeds meer bewegen (of voldoen aan de beweegrichtlijnen). Een ongunstige ontwikkeling is dat meer mensen overgewicht hebben. Ernstig overgewicht stijgt harder bij mensen met een lage sociaaleconomische status.
- Toekomstige ontwikkelingen in groente- en fruitconsumptie, alcoholgebruik en slaapduur zijn onzeker (RIVM).
- De samenleving wordt steeds diverser (/minder homogeen).
- Huishoudens worden steeds kleiner (huishoudverdunding). Alleenstaanden zijn in het algemeen uithuiziger dan samenwonenden.
- De samenleving wordt steeds individueler. Mensen hechter minder waarde aan zaken die ons voorheen juist verbonden. Denk aan traditionele sociale verbanden, zoals de kerk.
- Groeiende kloof tussen theoretisch en praktisch geschoolden. Theoretisch geschoelde mensen hebben doorgaans meer financiële middelen en meer keuzemogelijkheden en daardoor veelal een betere gezondheid. Praktisch geschoelde mensen hebben doorgaans minder mogelijkheden om hun situatie te veranderen en daardoor veelal ook een slechtere gezondheid.
- Nieuwe technologische ontwikkelingen, zoals de smartphone en bijbehorende apps, bieden nieuwe mogelijkheden voor het gebruik van de openbare ruimte (sport, spel en bewegen).

- Toegenomen rol van burgers om de buurt veiliger te maken (bijvoorbeeld buurt WhatsApp-groepen en andere vormen van buurtpreventie).

Mobiliteit

- Toewerken naar duurzame vormen van mobiliteit (elektrisch verkeer, fietsen, OV). Hierin wordt mobiliteit steeds slimmer (bijvoorbeeld deelauto's).
- Er komt steeds meer nadruk te liggen op multimodaal vervoersgebruik. Hierbij gebruikt men meerdere vervoersmiddelen om van A naar B te komen, waarbij de nadruk ligt op collectieve en duurzame vervoersmiddelen. Denk aan het gebruik van de trein met een deelauto of deelfiets als vervolgvervoer.
- Senioren blijven langer mobiel (elektrische fietsen en scoot- of brommobielen).
- Demografische en ruimtelijke ontwikkelingen hebben een direct effect op de mobiliteit en economie.
- Indien de trend van thuiswerken doorzet, dan wel aanblijft na de coronapandemie, dan zijn er mogelijk ook gevolgen voor de woonbehoefte (goede thuiswerkplek) en de binnenlandse migratie (mensen gaan verder van hun werk wonen). Het is vooralsnog echter onzeker of er een effect is.

WONEN, WELZIJN EN VOORZIENINGEN Kerkdriel

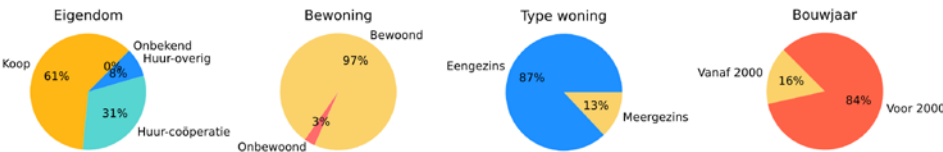
- Kerk
- Gemeentehuis, stadhuis
- Dorpshuis de Boxhof
- Huisarts
- Tandarts
- Fysiotherapie
- Verzorgingshuis
- Gastenhuis
- Consultatiebureau
- Bibliotheek
- Dansschool
- Onderwijs
- Kinderopvang
- Sportlocatie
- Zwembad
- Golfbaan
- Manege
- Maatschappelijk cluster
- Sportcluster
- Centrumcluster
- Entree Kern
- Knelpunten**
- Te weinig plancapaciteit voor woningbouw op lange termijn
- Kansen**
- Potentieel woongebied (structuurvisie/bestemmingsplan)
- Harde woningbouwplannen
- Zachte woningbouwplannen

3.4. Wonen, welzijn en voorzieningen

3.4.1. Wonen

Huidige situatie

De woningvoorraad bestaat in Kerkdriel uit 3.217 woningen, waarvan er 2.796 in de dorpskern zelf staan. Van de woningvoorraad in de dorpskern is 61% koop, 31% huur-coöperatie en 8% overige huur. Ongeveer 75% van het huurdersbestand van de woningcorporaties is alleenstaand. 84% van de woningen is voor het jaar 2000 gebouwd en 16% erna. Verder betreft 87% van de woningen een-gezinswoningen en 13% een meergezinswoning (allecijfers.nl, 2020).

Figuur 7. Percentages woning eigendom-, bewoning-, type- en bouwperiode (allecijfers.nl, 2020).

Vergrijzing en huishoudensverdunding leidt ertoe dat de woonbehoefte verandert. Hierdoor is sprake van een woningtekort en een mismatch in de woningvoorraad. Er is voornamelijk behoefte aan meer betaalbare eengezinswoningen of appartementen voor starters en seniorenwoningen voor ouderen. Daar komt bij dat veel 75-plussers die huren bij een woningcorporatie veelal in oudere eengezinswoningen wonen en niet snel verhuizen omdat passende kleinere (en beter geïsoleerde) woningen vaak een hogere huur hebben. Bij een verhuizing is het voor ouderen bovendien belangrijk dat hun sociale netwerk in stand blijft.

In Kerkdriel is er met name sterke behoefte aan sociale huurwoningen en koopwoningen van onder €250.000. Het is belangrijk dat woningen flexibel en zo veel mogelijk levensloopbestendig zijn of eenvoudig levensloopbestendig te maken zijn. Daarmee worden deze woningen voor veel doelgroepen geschikt. Een

aandachtspunt voor Kerkdriel is dat het zicht op nieuwe (grotere) woningbouwlocaties voor de middellange en lange termijn beperkt is. Zeker gelet op de grote geprognostiseerde behoefte. Woningbouw kan dus alleen mogelijk gemaakt worden na transformatie van bestaand stedelijk gebied of buiten bestaand stedelijk gebied. Een ander groot aandachtspunt is dat kamerbewoning voor jongeren en geclusterd wonen voor specifieke doelgroepen, zoals inwoners met een beperking of ouderen, weinig aanwezig is. Naast ouderen zijn er andere doelgroepen die een passende woning met passende zorg en begeleiding nodig hebben in Maasdriel. Het gaat daarbij niet alleen om uitbreiding van het aanbod maar ook om een kwaliteitsslag. In kernen met veel eengezinswoningen is het daarvoor mogelijk om bestaande eengezinswoningen, bij voorkeur een hoekwoning, om te bouwen tot een beneden- en bovenwoning.

	Sociale huur	ys huur	Koop < 250.000	Koop € 250.000 - € 350.000	Koop > € 350.000
Ammerzoden	++	+	+	+	+
Hedel	++	+	++	++	+
Kerkdriel	++	+	++	+	+
Veldriel	-	-	+	++	++

Figuur 8. Overzicht woningbehoefte per groeikern (Woonvisie Bommelerwaard 2021-2025).

Beleidsuitspraken

- Wonen:

Kwantitatieve woningbouwopgave

- Kwantitatieve woningbouwopgave: de ambitie is om op korte termijn voldoende woningen te ontwikkelen (560 in Kerkdriel, Veldriel, Hoenzadriel en Alem in de komende tien jaar) om te voorzien in de behoefte. We gaan met de afweging inbreiding versus uitbreiding zorgvuldig om en maken per locatie een afweging (waarbij de nadruk ligt op inbreiding). Indien overgegaan wordt tot uitbreiding, heeft uitbreiden in de richting van het 'droge land' (stroomruggen/oeverwallen) de voorkeur.

Kwalitatieve woningbouwopgave

- Er moet meer variatie komen in de woningvoorraad. De focus ligt op betaalbare en compacte woningen (voor jong en oud). Hierin is ook aandacht voor de huisvesting van specifieke doelgroepen. We nemen deze ambitie

Opgaven en projecten

Er ligt een opgave om circa 560 woningen te bouwen in het cluster Kerkdriel, om aan de woningbehoefte te kunnen voldoen en te zorgen voor een evenwichtige bevolkingsopbouw. Dit laatste is erg belangrijk voor de leefbaarheid van het dorp. We bereiden de ontwikkeling van enkele woningbouwlocaties voor die invulling kunnen geven aan deze opgave. Specifiek voor Kerkdriel (en Velddriel) is de noodzaak hoog om nieuwe locaties in beeld te krijgen.

Stedelijke vernieuwing van bestaande woonwijken. Mede aantrekkelijk wegens het beperkt voorradig zijn van inbreidingslocaties en de ligging centraal in de kern nabij voorzieningen (voor bijzondere woonvormen voor ouderen).

Onderzoeken mogelijkheden/locaties om (tijdelijke) flexibele woningen en bijzondere woonvormen voor ouderen en jongeren te realiseren.

Onderzoeken of we meer ruimte voor woningsplitsing kunnen bieden om tegemoet te komen aan de behoefte aan kleinere en goedkopere woningen.

op in de kwalitatieve uitgangspunten voor nieuwe initiatieven. We hebben waar mogelijk een faciliterende rol bij woningsplitsingen en aanvragen voor woningomzettingen met als doel meer flexibiliteit en diversiteit.

- In deze opgave is het ook van belang om verhuisbewegingen op gang te brengen, bijvoorbeeld ouderen die niet meer passend wonen tijdig stimuleren om te verhuizen. Bij voorkeur maken we verhuizing binnen de wijk mogelijk.
- We stimuleren de ontwikkeling van verschillende woonvormen, variërend van individuele tot collectieve woonvormen (zoals bijvoorbeeld hofjes of een woongemeenschap met daarbij behorende voorzieningen van ontmoeting). We bieden ruimte aan innovatieve woonconcepten zoals flexwonen (tijdelijk wonen als tussenoplossing) / tiny houses / compacte woningen / woon-zorg concepten en modulair en circulair bouwen.
- We willen dat de bestaande woningvoorraad toekomstbestendig is. We zetten in op het besparen van energie bij woningen in de huur- en koopsector. We informeren en stimuleren woningeigenaren om woningen energetisch te verbeteren.

- Wonen en zorg:

Het beleid is erop gericht om mensen zo lang mogelijk zelfstandig te huisvesten, bij voorkeur in de eigen dorpskern (vertrouwde omgeving). Een passende woonvorm staat daarbij voorop, met waar nodig passende zorg en ondersteuning. Hiervoor is het belangrijk dat er een breder palet aan woonvormen komt in het dorp, zoals kleine gelijkvloerse wooneenheden of geclusterd wonen (met gezamenlijke tuin of huiskamer). Ook is het belangrijk dat deze wooneenheden zich nabij voorzieningen bevinden en er mogelijkheden tot ontmoeting in de buurt zijn. Van belang daarbij is:

- In elke kern: winkels voor dagelijkse behoeften op loopafstand.
- In enkele kernen: intramurale ouderenzorg waarbij kan worden aangeleund, zoals in Kerkdriel, Ammerzoden en Rossum.
- In twee kernen (één ten westen en één ten oosten van de A2): laagdrempelige zorgadviespleinen waar inwoners koffie kunnen drinken en met hun vragen terecht kunnen

3.4.2. Welzijn en voorzieningen

Huidige situatie

De kern Kerkdriel biedt samen met Velddriel een bundeling van voorzieningen ten oosten van de A2. Kerkdriel heeft daarbij een belangrijke centrale voorzieningenfunctie voor de (andere) omliggende dorpen, zoals Alem en Hoenzadriel. In het oude centrum van het dorp bevinden zich de winkelvoorzieningen en een aantal horecagelegenheden en ten noorden en oosten van de kern bevinden zich ook allerlei recreatieve voorzieningen (zie ook paragraaf 3.2.). Verder zijn er verschillende (sport)clubs- en verenigingen (onder andere voetbal, tennis, dansschool en manege) en een (binnen- en buiten) zwembad. De meeste van deze voorzieningen zijn geclusterd in de omgeving van de Kreek, de omgeving van de Kerkstraat en rond het centrum. Naast het sportcluster aan de Kerkstraat bevindt zich een onderwijscluster (basisscholen, kinderopvang). Qua zorgvoorzieningen zijn in Kerkdriel huisartsen, fysiotherapiepraktijken, wonen met zorg en overige specialistische zorgvoorzieningen (onder andere geestelijke gezondheidszorg) aanwezig. De zorgvoorzieningen zijn veelal in en rond het centrum geclusterd, maar ze zijn ook te vinden op buurtniveau.

Het voorzieningenpakket in Kerkdriel voorziet in de behoeften van inwoners – het dorp is zelfvoorzienend. Deze voorzieningen zijn voornamelijk ook erg belangrijk voor de leefbaarheid in het dorp. De ontmoetingsplekken (voornamelijk horeca, bibliotheek, verenigingen et cetera) stimuleren namelijk de sociale contacten tussen inwoners. Veel van de voorzieningen staan echter onder druk. Zo hebben lokale winkels het zwaar (schaalvergroting, online winkelen) en sportverenigingen komen steeds moeilijker aan leden en vrijwilligers (door onder andere individueel sporten en versplintering van het aanbod). Hierdoor dreigen ze te verdwijnen, voornamelijk uit de kleinere kernen. Daardoor wordt de verzorgingsfunctie van de grotere kernen, zoals Kerkdriel, nog belangrijker. Door ontkerkelijking staan ook kerken onder druk. Zo verkent de Parochie Heilige Franciscus of het mogelijk is om de Heilige Martinus Kerk (deels) een andere invulling te geven. De vergrijzing en huishoudensverdunding van de bevolking vraagt bovendien om een andere

inrichting van de voorzieningen. Zo neemt de zorgvraag toe doordat er meer ouderen zijn en één- en tweepersoonshuishoudens zijn vaker weg van huis.

Beleidsuitspraken

- Welzijn:

We zetten ons in om de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van inwoners te vergroten.

- Het sociaal netwerk is hierin erg belangrijk. Door het stimuleren van sociale contacten kan eenzaamheid worden voorkomen of verminderd. We stimuleren dan ook initiatieven die laagdrempelig ontmoeten mogelijk maken en de sociale samenhang in de buurt versterken. Samen met andere partijen bieden we de kwetsbare groepen binnen de samenleving een veilig en goed onderkomen en inclusieve dagactiviteiten (cultureel/sportief) te bieden.

We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen kan deelnemen en waar zorg bereikbaar is voor hen die dat nodig hebben.

- We zetten in op een ondersteuningsstructuur in combinatie met beschikbaarheid van specialistische hulp-/zorgvoorzieningen. We zetten in op preventieve voorzieningen (bijvoorbeeld een time-out voorziening). Collectieve voorzieningen hebben de voorkeur ten overstaande van individuele voorzieningen.
- Inwoners zetten zich in voor de samenleving en voor elkaar: we stimuleren initiatieven die de sociale samenhang in de buurt versterken en maken vrijwilligerswerk zichtbaarder en aantrekkelijker.
- Inwoners hebben betekenisvolle sociale contacten: we stimuleren laagdrempelige ontmoeting in kernen en wijken en ondersteunen initiatieven die bijdragen aan het voorkomen/verlichten van eenzaamheid in de buurt (zoals gezamenlijke maaltijden).
- Inwoners hebben een zinvolle daginvulling: we koppelen inwoners aan sportieve/creatieve activiteiten (en ondersteunen van culturele/sportieve initiatieven) en passend vrijwilligerswerk. We bieden inclusieve dagactiviteiten.

Opgaven en projecten

Welzijn:

- Realiseren zorgadviesplein Kerkdriel (bij de Leyenstein).
- Een sociale kaart moet beschikbaar zijn en inzichtelijk maken welke verschillende sociale voorzieningen er beschikbaar zijn in Maasdriel.

Voorzieningen;

- Huidige voorzieningenniveau behouden en versterken (inrichten op veranderende bevolking). Hierin heeft Kerkdriel ook een verzorgingsfunctie voor Hoenzadriel en Alem.
- Stimuleren van (zorg)instellingen om voorzieningen te bieden waar ook andere buurtbewoners gebruik van kunnen maken (maaltijden, dagbesteding et cetera).
- Locaties voor preventieve zorg GGZ, Jeugd en Wmo.
- De Mgr. Zwijsenschool komt in aanmerking voor nieuwbouw (wegens veroudering).
- Indien gewenst – faciliteren toekomstbestendige (her)invulling van de Heilige Martinus Kerk.
- Ontwikkelen van een langetermijnvisie met betrekking tot sport en bewegen. Het doel is enerzijds om de verbinding tussen zorg/welzijn, cultuur, sport en recreatie te versterken. Anderzijds om het sportlandschap toekomstbestendig te maken. Uitbreiding van de faciliteiten van bestaande voorzieningen behoort tot de mogelijkheden (camping, golfbaan, sportcentrum de Kreek).

De opgave is om te komen tot een aantrekkelijk en levendig lokaal dorpscentrum. Zie paragraaf 3.2. en 3.3.

- Voorzieningen:

Grotere kernen (Ammerzoden, Hedel en Kerkdriel) hebben een 'satellietfunctie' voor kleinere kernen voor wat betreft de maatschappelijke voorzieningen.

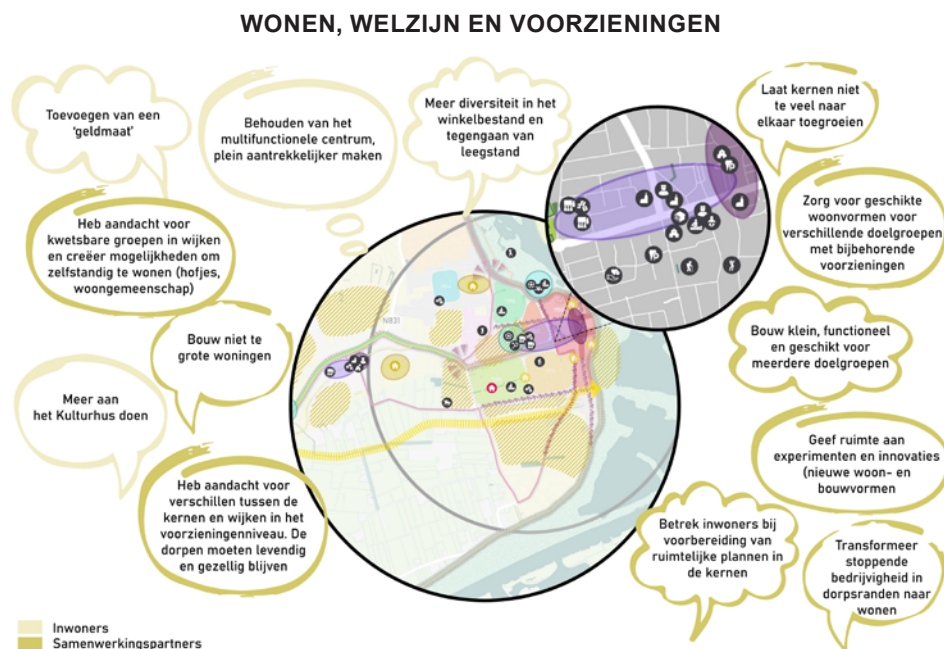
Minimale gewenste overige voorzieningen: Voor iedereen die zorg nodig heeft zijn voorzieningen in de buurt van belang om een sociaal netwerk te kunnen opbouwen en onderhouden. Denk daarbij aan ontmoetingsruimten en dag-activiteiten. Rond ieder woonservicepunt moeten daar mogelijkheden voor zijn. Die plekken moeten bereikbaar zijn met het openbaar vervoer, wijkvervoer of te voet.

De gemeente investeert gericht in (basis)voorzieningen, onderwijs, sport- en verenigingsleven en dagrecreatieve voorzieningen. Deze maatschappelijke voorzieningen zijn geclusterd in het centrum, de buurt of aan de randen van het dorp (sportvelden, onderwijs- en zorgclusters, et cetera).

We zetten in op behoud en ontwikkeling van voorzieningen die uitnodigen tot ontmoeten en bewegen, zowel in de openbare ruimte als binnen.

Sporten moet voor iedereen in de gemeente Maasdriel mogelijk en toegankelijk zijn. We streven ernaar het huidige aanbod sportmogelijkheden op peil te houden. We zetten ons in voor het toekomstbestendig maken van (sport)-verenigingen. We onderzoeken mogelijkheden voor de verdere ontwikkeling van (sport)accommodaties, waar mogelijk in combinatie met recreatieve voorzieningen.

3.4.3. Wensen vanuit de samenleving / samenwerkingspartners

3.4.4. Overkoepelende trends en ontwikkelingen

- Vergrijzing, ontgroening (afname aandeel jongeren) en huishoudensverdunding.
- De vele monofunctionele woonwijken die gebouwd zijn in de vier decennia na de Tweede Wereldoorlog kampen in toenemende mate met vergrijzing, eenzaamheid en individualisering.
- Tekort aan woningen loopt op. Veranderende woonbehoeften leidt daarnaast tot mismatch tussen vraag en aanbod (bestaande woningvoorraad).
- Woningzoekers verlaten de gebaande paden. Gedwongen door de druk op de woningmarkt maken woningzoekers nieuwe keuzes. Woningdelen of -splitsen,

wooncollectieven, generaties die samen kopen en wonen. De creativiteit groeit, ook aan de kant van aanbieders. Woningzoekers uit de randstad laten hun oog steeds meer vallen op woningen in het landelijk gebied.

- Verstedelijking wordt in de aankomende jaren vooral verwacht plaats te vinden rondom knooppunten. Het betreft het inzetten op nabijheid van wonen en werken (oftewel: het beter benutten van de bestaande stad) en ontwikkeling rondom stations (met betere overstapmogelijkheden tussen verschillende vervoerswijzen). Hiermee blijft ook de schaarse open ruimte in het landschap zoveel mogelijk behouden.
- Indien de trend van thuiswerken doorzet, dan wel aanblijft na de coronapandemie, dan zijn er mogelijk ook gevolgen voor de woonbehoefte (goede thuiswerkplek) en de binnenlandse migratie (mensen gaan verder van hun werk wonen). Het is vooralsnog echter onzeker of er een effect is.
- Groeiende personeelstekorten in eerste- en tweedelijnszorg.
- Nadruk op zelfredzaamheid en samenredzaamheid groeit. Mede door een terugtrekkende overheid en de druk op de gemeentefinanciën.
- Het aantal mensen dat onvoldoende regie ervaart over hun eigen leven neemt toe in de toekomst (RIVM).
- Het aantal eenzamen neemt toe tot 2040, vooral bij alleenwonenden en mensen van 75 jaar en ouder (RIVM).
- Vergrijzing vraagt andere inrichting leefomgeving, wonen en voorzieningen. Aantal 75-plussers zal zijn verdubbeld in 2030 (dubbele vergrijzing). De verwachting voor inwoners die steeds ouder worden is dat de zorgvraag toeneemt.
- Verdwijnende voorzieningen uit kernen: leefbaarheid kleine kernen steeds meer onder druk en de verzorgingsfunctie van grotere kernen wordt steeds groter.
- Door de ontkerkelijking verliezen steeds meer kerken hun oorspronkelijke (religieuze) functie. Verwacht wordt dat de komende tien jaar vele kerkgebouwen vrij zullen komen, zo'n 600 à 700 protestantse en zo'n 500 à 500 rooms-katholieke kernen (Bron: RCE).
- Door meer individueel sporten en de versplintering van het sportaanbod staan sportverenigingen onder druk. Het is steeds moeilijker om aan leden en/of vrijwilligers te komen.

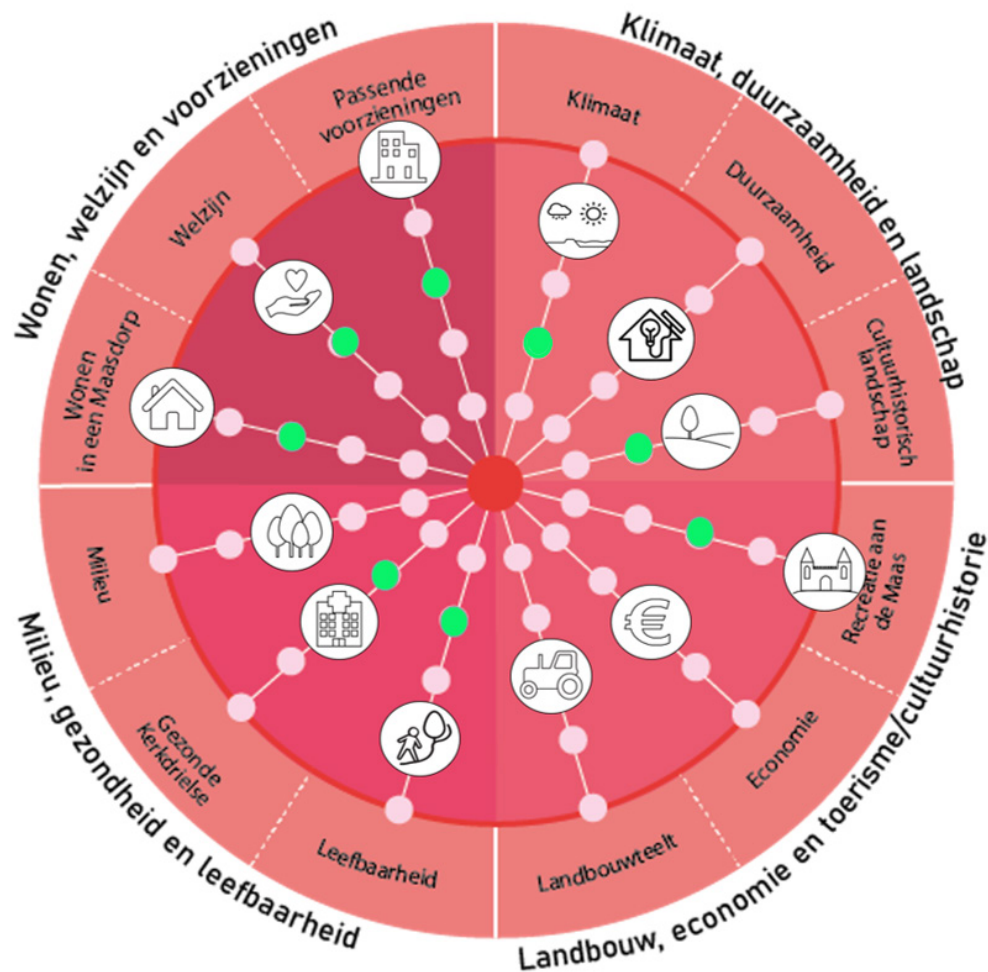

H4

Conclusies

AFWEGINGSKADER KERKDRIEL

● Bestaande situatie

Kern komt minder goed uit stresstesten. Meerdere kwetsbare locaties (hitte en extreme neerslag).

Maasdriel loopt in z'n geheel achter op landelijk gemiddelde als het gaat om een gezonde leefstijl (ondanks de positieve trend).

Met name langs Maas en omgeving Hoenzadriel (Kerkdriel-zuid).

Hoge ambities – alle ontwikkelingen aan de Maasfront en de Zandmeren.

Leefbaarheid staat iets meer onder druk hier dan in andere kernen. Focus op saamhorigheid.

Maasdriel loopt in z'n geheel achter op landelijk gemiddelde als het gaat om een gezonde leefstijl (ondanks de positieve trend).

Nieuwe invulling van woningbouwlocaties is er nog niet. Bijna geen inbreidingslocaties meer beschikbaar.

Concentreren van zorg- en welzijnsvoorzieningen. Aandachtspunt is sociale gezondheid.

Hoge ambities, mede wegens versnippering ontmoeten en realiseren zorgadviesplein.

Figuur 9. 'Afwegingskader' dat is opgesteld vanuit een globaal oordeel over de bestaande ambities (pictogrammen) en een globaal oordeel over de bestaande situatie per thema (groen bolletje).

Toelichting: Hoe verder een pictogram naar buiten staat, des te hoger/groter de ambities op dit onderdeel. Het verschil tussen de bestaande situatie en de ambities geeft een globaal inzicht van de grootte van de opgave. Het afwegingskader is een hulpmiddel om accentverschillen tussen de drie kernen waarvoor Kernenvisies gemaakt worden inzichtelijk te maken (en is geen absolute waarheid).

4.1. Verhouding Kernatlas en visievorming in volgende fase

Integrale afwegingen en werken vanuit een gedeelde visie

Deze Kernatlas voor Kerkdriel vormt, samen met de atlassen voor Ammerzoden en Hedel, het startpunt om te komen tot een integraal afwegingsproces en visievorming voor de Kernvisies. Op basis van een brede analyse is per integraal thema beschreven wat de huidige situatie is en wat de belangrijkste sturende beleidskaders, opgaven en ontwikkelingen zijn. Met deze informatie op een rij starten we het traject van visievorming.

De belangen moeten in de volgende fase integraal worden afgewogen, uiteraard met inachtneming van belangen van en in samenspraak met inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. Deze afweging leidt niet noodzakelijkerwijs tot een evenwichtige representatie van alle beleidsdoelen en belangen in de uiteindelijke Kernvisie. Sommige belangen kunnen prevaleren boven anderen; eventueel verschillend per deelgebied (bijv. centrum, woongebied of bedrijventerrein). Met de input van inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners komen we daarin tot keuzes en ambities die gebaseerd zijn op (lokale) maatschappelijke behoeften. Een heldere visie (duidelijk beleid) en die visie ook uitdragen is een sterk bevorderende factor voor integraal werken, aangezien er vanuit een gedeelde visie wordt gewerkt. Met de aanstaande Omgevingswet wordt deze trend ook verder doorgezet voor beleidsontwikkeling, het stellen van regels en de uitvoering binnen het fysieke domein (bijvoorbeeld de inrichting en het beheer van de openbare ruimte en het beoordelen van initiatieven in de leefomgeving).

‘Beleidsvorm’ en/of status van Kernvisies is afhankelijk van de precieze invulling

Afhankelijk van de precieze invulling van de definitieve Kernvisie kunnen delen daarvan worden opgenomen in de (volgende versie van de) omgevingsvisie of kan de Kernvisie vorm krijgen als een op zichzelf staand beleidsdocument, zoals een (omgevings)programma. Deze keuze voor de vorm/status van de Kernvisie wordt gemaakt in de fase van visievorming.

4.2. Afwegingskader en belangrijke opgaven voor Kerkdriel

Uitgaan van de kwaliteiten van het dorp en haar inwoners en ondernemers

Elke kern heeft haar eigen kwaliteiten en opgaven. Daarom zal de koers die we varen ook wat verschillend zijn per kern. We gaan daarom werken met een zogenaamd afwegingskader per kern. De belangrijke opgaven zijn veelal hetzelfde voor de verschillende kernen maar de (bestaande) situatie in de kernen verschilt. Daarmee verschilt ook de mate waarop de gemeente per kern inzet op de aanpak van verschillende opgaven (ambities). Hiervan bewust zijn helpt met het maken van passende kerngerichte keuzes die leiden tot een goede aanpak van de opgaven en die zo goed mogelijk aansluiten op wat nodig is in de kernen. Deze keuzes en ambities sluiten dus zoveel mogelijk aan bij de kwaliteiten van de kernen (landschaps- en dorps-DNA) en bij de wensen inwoners en ondernemers van deze kernen.

De belangrijke opgaven voor Kerkdriel zijn:

- **Verbeteren ruimtelijke kwaliteit in en direct rond de kern (gebruiks-, beleavings- en toekomstwaarde)**

Daarbij gaat het naast de omgevingskwaliteit (stedenbouw, landschap en cultuurhistorie) mede om een leefomgeving waarbij rekening is gehouden met thema's als klimaat, gezondheid, leefbaarheid en inclusie. In Kerkdriel verdienen de volgende gebieden extra aandacht: het cultuurhistorisch landschap, Kerkdriel-zuid (in relatie tot de ZOR en de omgeving van Hoenzadriel) en de dijkzone.

- **Toekomstbestendige bedrijventerreinen, met aandacht voor people, planet, profit**

Onder andere aandacht voor de (economische) vitaliteit, ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en veiligheid van/op de bedrijventerreinen. Per bedrijventerrein een afweging maken over revitaliseren, herstructureren of transformeren (lange termijn). Koesteren van de bestaande samenwerking tussen ondernemers onderling en aandacht voor de samenwerking tussen ondernemers en gemeente.

- **Toekomstbestendig en aantrekkelijk centrumgebied**

Specifiek voor Kerkdriel geldt het aandacht hebben voor de verblijfskwaliteit, de levendigheid, de voorzieningen en de verbinding tussen centrum en de recreatieclusters (zoals de Zandmeren).

- **Recreatieve doorontwikkeling van de kern**

Onder andere kansen voor de omgeving van de Zandmeren, de Steigerboom en de Terras aan de Maas.

- **Toekomstbestendige (sport)verenigingen en sportlandschap**

Aandacht hiervoor vanuit leefbaarheid (ontmoeten, sociale cohesie) en gezondheid (bewegen).

- **Inspelen op de kwantitatieve en kwalitatieve woonbehoefte**

Met het oog op de toekomst inspelen op de woonbehoeften van het cluster Kerkdriel, Velddriel, Hoenzadriel en Alem.

- **Toekomstbestendig zorg- en welzijnslandschap en toekomstbestendige maatschappelijke voorzieningen**

Voldoende passende woonvormen in verband met de toenemende vergrijzing, continuïteit van zorgtaken (omgaan met tekorten aan personeel en oplopende kosten) en inzet op preventie: ruimte en aandacht voor ontmoeten en (laag-drempelig) bewegen voor alle inwoners. Concretiseren behoeften specifieke doelgroepen (jongeren, volwassenen, ouderen en kwetsbare inwoners) en aandacht voor inclusie.

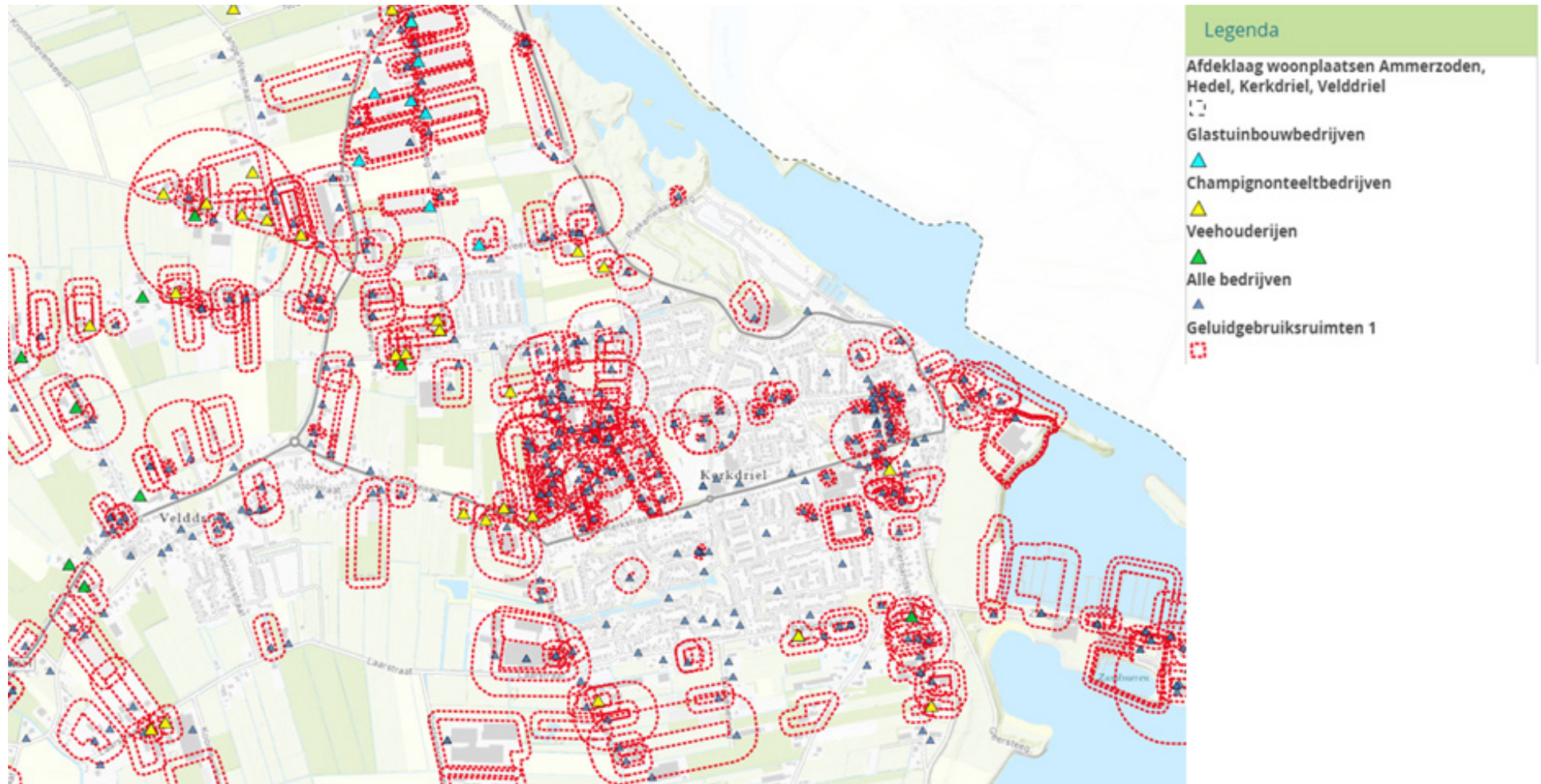

BIJLAGEN

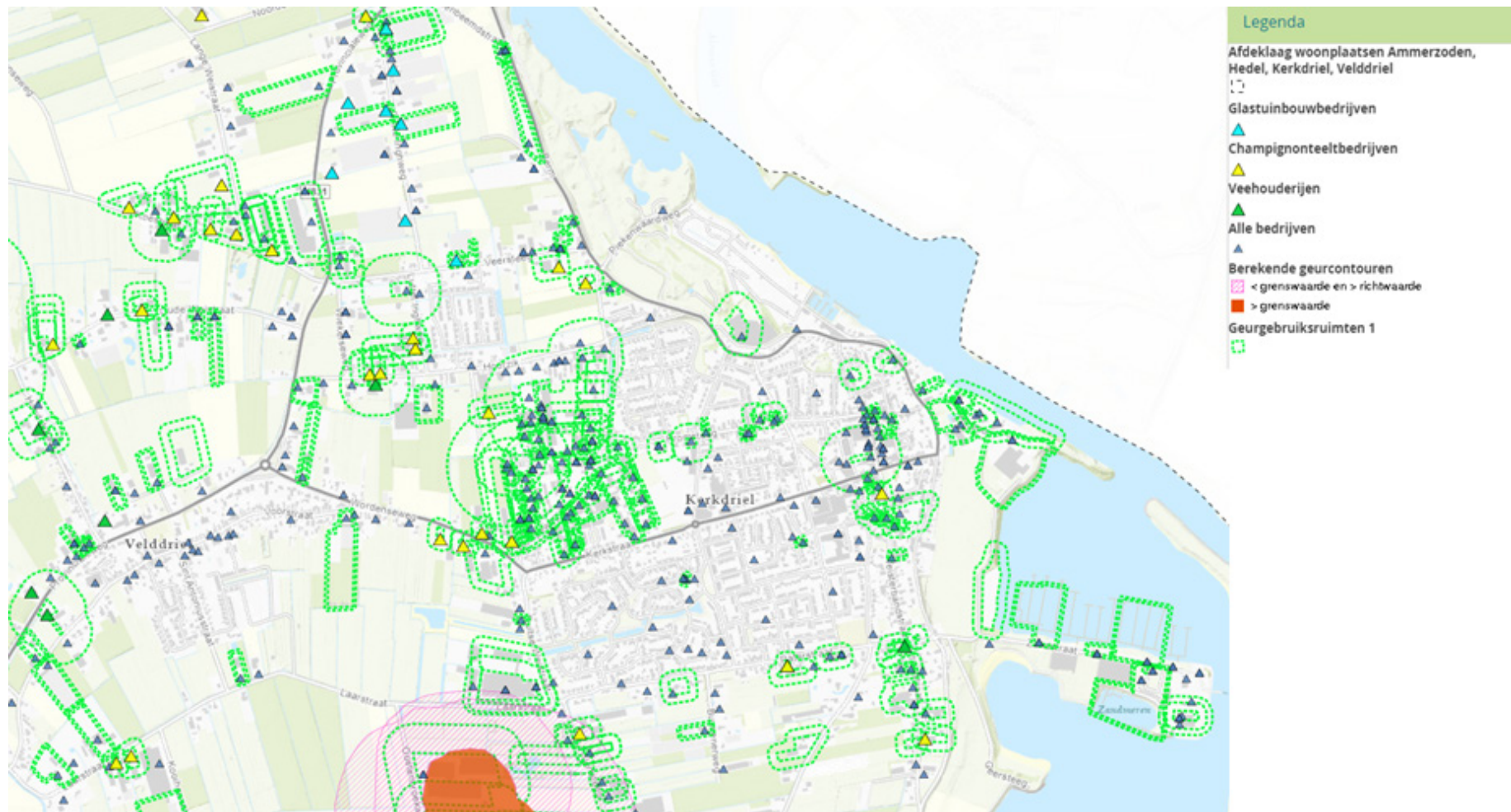
Foto: Betus de Leeuw

Bijlage 1 Geluid van (milieu)inrichtingen/bedrijven Kerkdriel-Velddriel

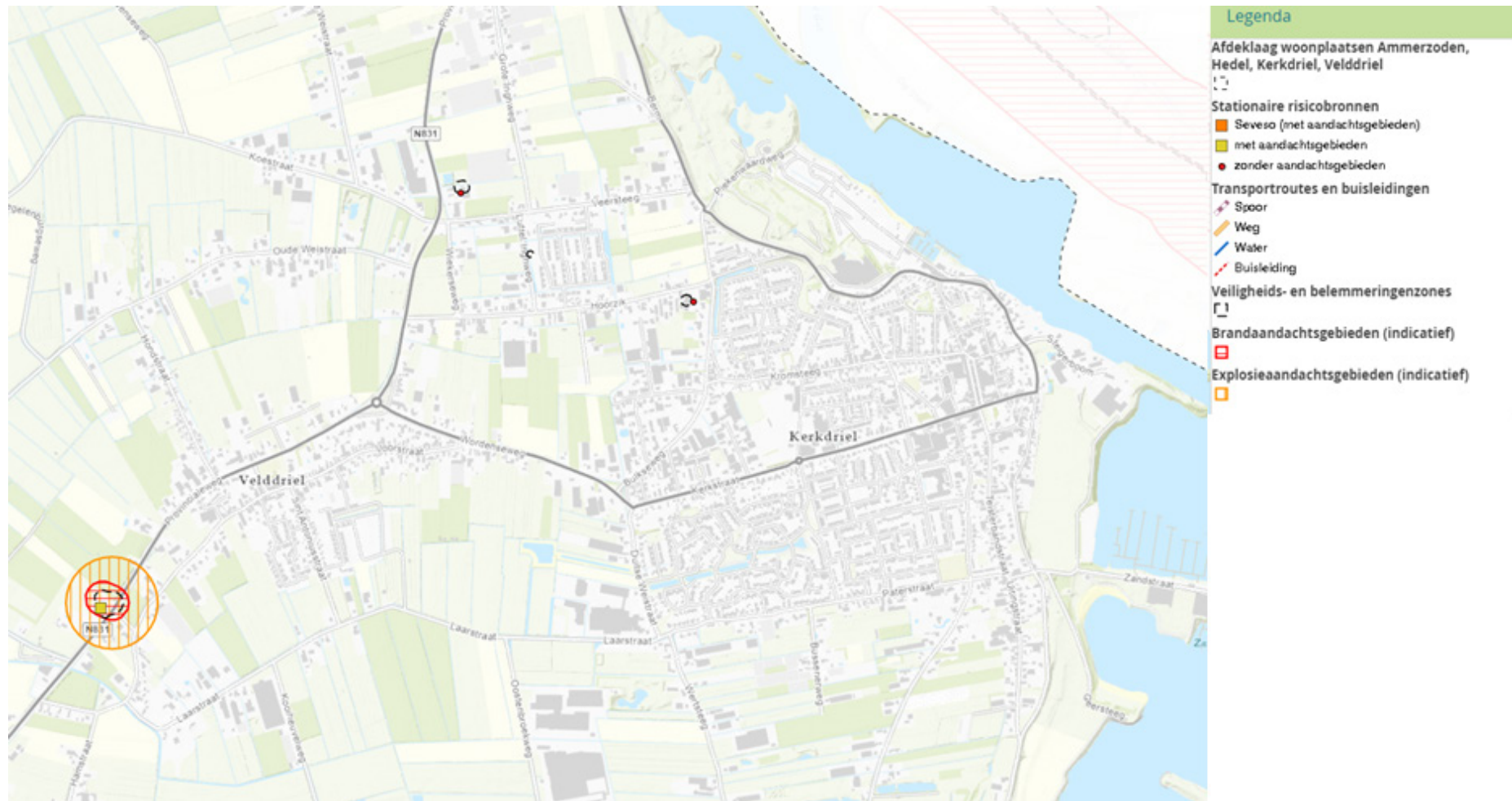
Toelichting: Geur van (milieu)inrichtingen/bedrijven (indicatieve gegevens ODR). Bij ontwikkelingen binnen de indicatieve contouren is over het algemeen een geuronderzoek nodig. Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Bijlage 2 Geur van (milieu)inrichtingen/bedrijven Kerkdriel-Velddriel

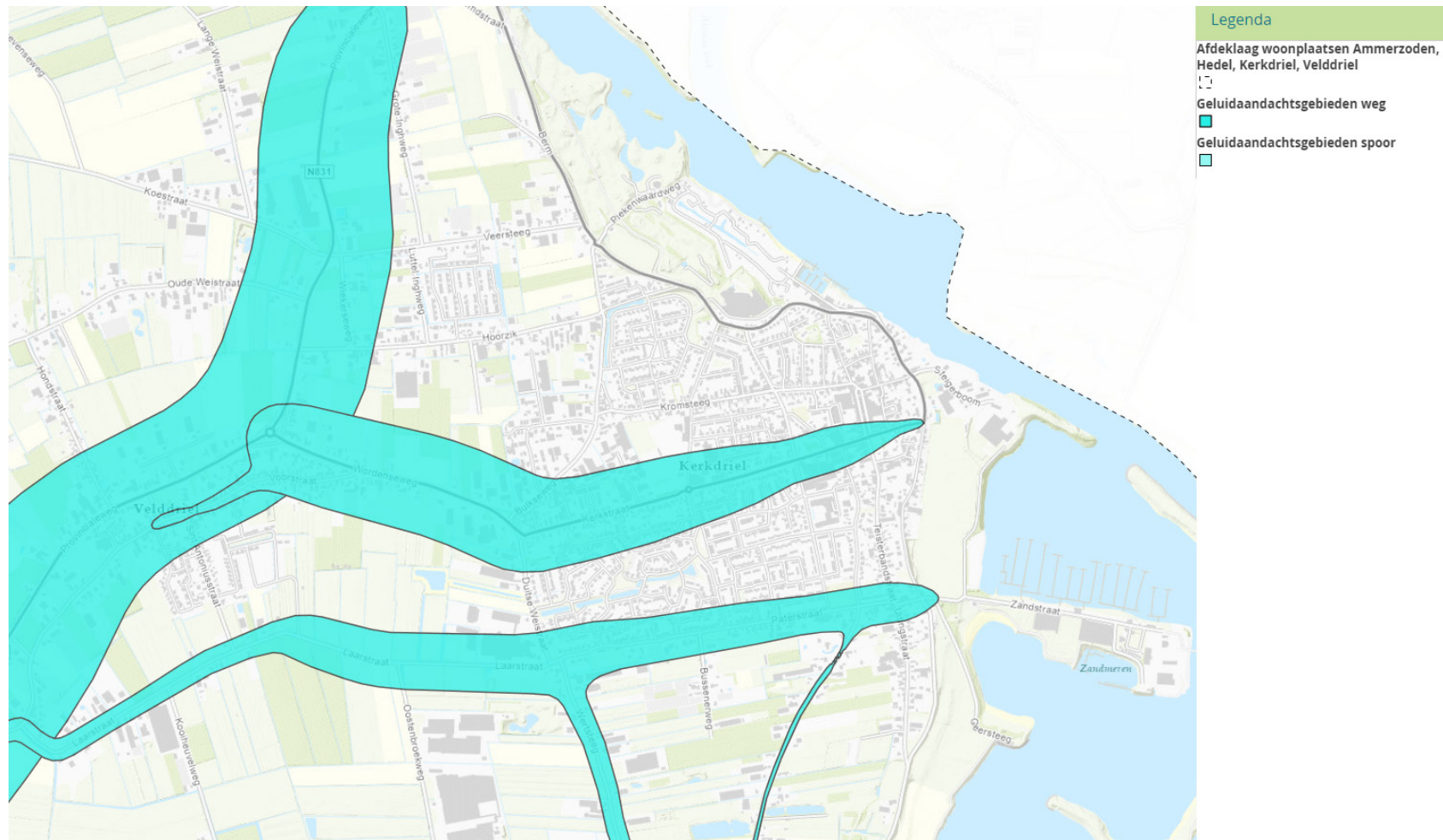
Toelichting: Geur van (milieu)inrichtingen/bedrijven (indicatieve gegevens ODR). Bij ontwikkelingen binnen de indicatieve contouren is over het algemeen een geuronderzoek nodig. Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Bijlage 3 Externe veiligheid Kerkdriel-Veldriel

Toelichting: Externe veiligheid (indicatieve gegevens ODR). Bij ontwikkelingen binnen de contouren of in de buurt van risicobronnen moet rekening gehouden worden met het risico op brand, explosies of gifwolken. Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Bijlage 4 Geluidaanbachtgebieden (spoor)wegen Kerkdriel-Velddriel

Toelichting: Geluidaanbachtgebieden van enkele hoofdwegen en spoorwegen (indicatieve gegevens ODR, berekend conform de Omgevingsregeling). Onder de Omgevingswet vervangen de aanbachtgebieden de zones die nu nog in artikel 74 van de Wet geluidhinder staan. Bij ontwikkelingen binnen deze zones is over het algemeen een geluidonderzoek nodig. Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

Bijlage 5 Luchtfoto Kerkdriel

